

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΧΡΟΝΙΑ ΙΒ'.

ΑΘΗΝΑ, ΣΑΒΑΤΟ 3 ΤΟΥ ΜΗΗ 1914

ΑΡΙΘΜΟΣ 525

ΕΝΑΣ ΛΑΟΣ ΥΨΩΝΕΤΑΙ ΑΜΑ ΔΕΙΞΗ
ΠΩΣ ΔΕ ΦΟΒΑΤΑΙ ΤΗΝ ΑΛΗΘΕΙΑ-
ΨΥΧΑΡΗΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- ΓΡ. ΒΑΣΙΛΑΣ. Μία άγνωστη σελίδα.
Κ. ΓΑΖΙΑΣ. Ἀθηναϊτικὲς γραφές.
ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΛΦΗΣ. Δελμοῦζος.
Π. Σ. ΔΕΛΤΑ. Τ' ἀναγνωστικά μας,
ΘΕΟΒΡΑΣΤΟΣ. Χαρακτήρες.
Κ. ΚΑΡΘΑΙΟΣ. Τὰ μάτια αὐτὰ πού με κοιτοῦν...
Γ'. ΠΕΡΓΙΑΛΙΤΗΣ. Τῆς Ζωῆς καὶ τοῦ Ὀνείρου(συνέχεια).
ΛΥΔΟΣ ΠΟΔΑΒΡΟΣ. Γιὰ τὴ Βουργαρίκη γλώσσα.
ΠΑΝΟΣ Δ. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ. Κοσμοδιορθωτές !...
ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ. — Η ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ. — Ο,ΤΙ ΘΕ-
ΛΕΤΕ. — ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ. — ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟ-
ΣΗΜΟ.

ΔΕΛΜΟΥΖΟΣ

Πολλὰ χρόνια δὲν πέρασαν ἀπὸ τότε. Κι ὅμως φαίνονται τόσο μακριά, πὺν μπορεῖ κανεὶς νὰ σταθῆ καὶ νὰ τὰ κοιτάξῃ με τὴ γαλήνη τῆς ἱστορίας. Ἴσως νὰ συντελέσανε σὲ τοῦτο τὰ τελευταῖα γεγονότα τῆς καταδίωξης ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴ Δικαιοσύνη μᾶς ἰδανικειμένης ἀναμορφωτικῆς δρμῆς, πὺν τέλιωσε χαρακτηριστικὰ με τὴν ἀπόφαση τῶν Ἐφετῶν Ναυπλίου.

Ἐῖτανε ἡ ἐποχὴ πὺν ἡ γλωσσικὴ ἀναγέννηση μόλις ἄρχισε ν' ἀπλώνῃ τὶς ρίζες τῆς. Καλὰ καλὰ ὁ ἀγῶνας δὲν εἶχε χαράξει. Οἱ φιλολογικὲς ἀπόπειρες εἶτανε ἀκόμα ἀνακατεμένες με τὴ δημοσιογραφία. Ὅμως τὰ παραδείγματα νέων τότε λογίων πὺν ἐρχόντανε με ὀρμὴ ἐπαναστατικὴ, ὅσο κι ἂν τοῦτο δὲν ξεχώριζε καθαρά, νὰ χύσουνε καινούργια ζωὴ στὴν ποίηση καὶ στὸ δῆγμα, με τὸ μεταχειρίσῃ τῆς ζωντανῆς, τῆς δημοτικῆς μᾶς γλώσσας, μᾶς τραβοῦσαν ἑμᾶς, παιδιὰ ἀκόμα, σὲ μιὰν ἀπορία. Πελαγωμένοι με τὴ διδασκαλία τοῦ σχολειοῦ, χωρὶς στήριγμα κανένα καὶ καμιά θετικὴ γνώση γιὰ τὰ πράματα πὺν ἀντικρίζαμε, πασκίζαμε μονάχοι τότε, φερόμενοι ἀπὸ ἕνα ἰσχυρὸ ψυχῶρητο, ν' ἀρχίσουμε νὰ μιθαί-

νομε γράμματα, τὴ στιγμὴ ἴσια ἴσια πὺν μόλις παίρναμε τὸ δίπλωμά μας ἀπὸ τὸ Γυμνάσιο. Ἐῖταν ἕνας κύκλος νέων, πὺν διάβαζε με μανία ὄτι ἔβρισκε ἡ καλῆτερα ὄτι τοῦ προσφέροταν στὴν τότε ἐποχὴ. Τὸ πέρασμα τοῦ καιροῦ σιγὰ σιγὰ ἐρχόταν κι ἄδειαζε τὸν κύκλο. Τραβοῦσε σὲ διαφορετικὲς σιράτες τὰ φιλογράμματα παιδιὰ, κι ἄλλους ἔριχνε νωρὶς στὸν ἀγῶνα τῆς ζωῆς, ἄλλους ἔφερνε σὲ σπουδὲς καὶ σὲ μελέτες θετικώτερες καὶ «πραγτικώτερες» κατὰ τὴν κοινὴ ἔννοια.

Ἀπ' τὸν κύκλο αὐτὸ ξεπήδησε ὁ Ἀλέξανδρος Π. Δελμοῦζος. Παιδί, με γλυκεῖα παρθενικὴ φυσιογνωμία, με μιὰν ἄσβυστη πάντα ἐσωτερικὴ φωτιὰ πὺν ἀντανάκλωθε στὰ μικρὰ του πρᾶσινογάλανα κι ἀνήσυχα μάτια. Γιομάτος ζωὴ τριγυρισμένη με ἴνειρα, ἐνθουσιασμοὺς λυγισμένους κάποτε ἀπὸ μελαγχολίες, τραβηγμένους ὅλος ἀπὸ Ποίηση, ἰδεολόγος, ἔτοιμος ὅμως γιὰ τὸν κοπιωστικὸ δρόμο τῆς ἐργασίας. Σὰν ἦρθε ἀπὸ τὴν ἐπαρχία του γράφτηκε φοιτητῆς στὰ Νομικά, σύμφωνα με τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ πατῆρος του. Μὰ γλήγορα κατάλαβε πὺς δὲ θὰ μποροῦσε νὰ ὑποτάξῃ τὸν ἑαυτὸ του σὲ ἄλλοσίδες πὺν τονὲ στεναχωροῦσαν. Τὸν εἶχε συνεπάρει δάκροτο ἡ ἀγάπη τῆς φιλολογίας. Δὲ δίστασε τὸν ἄλλο χρόνον νὰ μεταγραφῆ στὴ Φιλοσοφικὴ Σχολή, καὶ νὰ ριχτῆ με ἀφοσίωση στὰ μαθήματα.

Τὸν καιρὸ ἐκεῖνο ἔγραφε διηγήματα στὴν καθαρεύουσα, ἔγραφε καὶ στίχους στὴ δημοτικὴ, πὺν ὅλα τοῦτα κυκλοφοροῦσαν χερδῶγραφα σὲ στενὸ κύκλο. Οἱ στίχοι του τὸ περισσότερο λυρικοὶ, ἐμπνευσμένοι ἀπὸ τὶς λαχτᾶρες τοῦ κόσμου πὺν ξυνοίγοταν μπροστά του, ἀπὸ τὴν ὁμορφίαν τῆς Ἀττικῆς φύσης, ἀπὸ τὴν ἰδέαν τῆς Πατρίδας, ἀπὸ τὴ φλόγα τοῦ ἔρωτα. Ἡ ἐργασία του εἶταν ἀκαταπόνητη. Ἦθελε νὰ βάλῃ μπροστά ὅσο τὸ δυνατό γληγορώτερα κι ὅσο τελειότερα τὸ ἔργο πὺν καταπιείστηκε μονάχος του. Σὲ ἀπολιτιστὴ χώρα, σὰν τὴ δικὴ μας, κανεὶς δὲν μποροῦσε νὰ ἔχτιμῆσῃ ἀπὸ τὴ σωστὴ του μεριά, τὸ βαθμὸ τῆς παλλημαριάς, τὴν οὐσία τοῦ ἠρωῖσμοῦ τοῦ νέου Δελμοῦζου πὺν καταπατώντας τὶς γύρω συνθήκες ἄφινε ἕνα ἀφρόντιστο κοινωνικὸ μέλλον, πὺν μποροῦσε νὰ τοῦ ἀσφάλισῃ ἡ καλὴ οικονομικὴ κατάσταση τῆς οἰκογενείας του, καὶ πῆγαινε νὰ γίνῃ «Δάσκαλος» ὅπως παιζογελῶντας τονὲ φώναζαν οἱ δικοὶ του. Δασκάλοι, γινόντανε τότε, ὅσοι νομίζανε πὺς τοὺς λείπει κάποιον ἀνώτερον θάρρος γιὰ τὴ ζωὴ καὶ θέλανε

νά εξασφαλίσουνε μιὰ σχετική θέση κ' ἕνα μιστό, νὰ περάσουνε τὰ χρόνια τους. Ἡ φιλοσοφικὴ σχολή, πλημμυριστὴ τὸν καιρὸ ἐκεῖνο ἀπὸ δειλᾶ, ξερὰ στὸ μυαλὸ καὶ στενόκαρδα γεροντόπαιδα, πὸν ἢ τέτοια ἀντίληψη τῆς ἀποστολῆς τους, ἐσώψυχα τοὺς εἶτανε ριζωμένη.

Ὁ Δελμούζος ἐκεῖ μέσα ἔκαμε ἐντύπωση ἀνυπόταχτου. Ἄκουγε τὰ μαθήματα, μὰ ἄρχισε νὰ ἔξη γνῶμες, γιὰ τὰ ζητήματα, δικές του. Εἶχε ἀπορίες, εἶχε ἀμφιβολίες, συζητοῦσε μὲ ἄλλους ἀρχαιότερους φοιτητὲς κ' ἢ γνώμη του εἶχε μιὰ βαρῦτητα. Τὸν πρόσεχαν καὶ τὸν ἄκουγαν. Ἔβλεπε τὰ πράματα φωτεινότερα, πλατύτερα, ἀπάνου ἀπὸ τὰ συνειθισμένα καὶ τὰ πατημένα. Στενοχωριότανε πολλὲς φορὲς μὲ τὸ στενὴ ἀποψη πὸν παίρνανε τὴ φιλοσοφικὴ ἐπιστήμη οἱ καθηγητὲς του, γιὰ τὸν τρόπο τῆς διδασκαλίας, γιὰ τὸν τρόπο τῆς ἐρμηνείας τῶν συγγραφέων, γιὰ τὸ φέλιμο καὶ πραχτικὸ τοῦ τρόπου καὶ συχνὰ ἀπαγοητεμένος ρωτοῦσε ἂν θὰ μπορούσε νὰ τοὺς ἀκολουθήσῃ, ἂν θὰ μπορούσε νὰ ὑποτάξῃ τὸν ἑαυτὸ του στὰ δασκαλικά συστήματα γιὰ νὰ «πάρῃ δίπλωμα». Τὶς γνῶμες του αὐτὲς δὲν τὶς ἔκρυβε δουλικὰ. Τὶς φώναζε καὶ τὶς ὑποστήριζε στοὺς συσπουδαστὲς του, τοὺς γιόμιζε τὰ μυαλὰ ἰδέες, τοὺς «προσηλύτιζε».

Τοῦτο τὸν καιρὸ, τὸν τράβηξε τὸ γλωσσικὸ ζήτημα. Θρεμένος μὲ τὴ γλωσσολογικὴ διδασκαλίαν τοῦ Χατζηδάκη, μὲ τὸν ἀξιο ἐπιστημονικὸ δρόμο πὸν ἔδινε αὐτὸς στὴν ἔρευνα γιὰ τὰ λογῆς ζητήματα, ἔφτανε μόνος του στὰ συμπεράσματα πὸν ὁ καθηγητὴς, ἀπὸ χίλιους γνωστοὺς λόγους, δὲν ἤθελε, δὲν τολμοῦσε, δὲν εἶχε τὴ συνείδηση νὰ φτάσῃ. Ἄρχισε πρῶτα ν' ἀπορῆ, ὕστερα νὰ μελετᾷ καὶ νὰ θέλῃ νὰ γνωρίσῃ τὸ βάθος τοῦ φαινομένου. Στὸ τέλος τὸν πλημμύρισε τὸ φῶς. Διάβασε τὸν Ψυχάρη, τὸν Ἐφταλιώτη, τὸν Πάλλη. Γνώρισε τὸν Παλαμά. Ἐνθουσιασμένος γιὰ τοὺς καινούργιους ὀρίζοντες πὸν ἀνοίγονταν μπροστά του. Ἔβλεπε ἕνα δρόμο, μὰ ζωντάνια, ἕνα μέλλον. Θυμοῦμαι μὲ τί κριτικὴ ἀσθηρότητα μιλοῦσε τότε γιὰ τὴ διδασκαλίαν, γιὰ τὴν ἰδεολογίαν τοῦ Μιστριώτη. Ἔσπειρε τὰ ζιζάνια τοῦ πνευματικοῦ καθαρμοῦ στοὺς κύκλους τῶν συφοιτητῶν του. Αὐτοὶ τὸν κοίταζαν μ' ἐπιφύλαξη. Τὸν ὑπόβλεπαν. Τὸν κουρκουσοῦρευαν. Μερικοὶ ὅμως τριγύρισαν τὸν ἐπαναστάτη καὶ συντρόφοι του γενήσαν. Μέσα σ' αὐτοὺς ὁ Δημ. Γληνός, ὁ Μανόλης Τριανταφυλλίδης. Ὁ θρόνος τοῦ Μιστριώτη ἄρχισε νὰ κλονίζεται. Ἐνα δυνατό ρέμα ἀπὸ λεύτερες, ζωντανὲς ἰδέες ἄρχισε νὰ πνέῃ στὸ τέμενος τῆς σχολαστικῆς Μούσας. Σὲ λίγον καιρὸ ἤρθανε ἄλλοι νέοι φοιτητὲς, κατοπινοὶ τοῦ Δελμούζου, πὸν ἄρχισε νὰ τοὺς

τραβᾷ ἢ ἀληθινὴ ἀγάπη πρὸς τὰ γράμματα. Καὶ μπορούμε νὰ ποῦμε, πὸς γιὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ αὐτοῦ στάθηκε παράδειγμά τους.

Στὸ μεταξὺ ὁ Δελμούζος τέλιωσε τὶς Πανεπιστημιακὲς του σπουδὲς, πῆρε τὸ δίπλωμά του καὶ τράβηξε γιὰ τὴ Γερμανίαν. Τώρα ἔγραφε λιγότερο στίχους, λιγότερο τὸν κρατοῦσε στὰ χέρια τῆς ἢ ἀγάπῃ τῆς «ἐλαφρῆς» ἄς τὴν ποῦμε συνθηματικά, φιλολογίας. Ἐννοιαθε μέσα του τὴ λαχτάραν τῆς δράσης. Τῶναιρό του νὰ γίνῃ παιδαγωγός, νὰ σπουδάσῃ τὴ νέα καὶ μεστή, μὰ τόσο περιφρονημένη στὴν Ἑλλάδα, ἐπιστήμη, καὶ νὰ κατεβῇ ἐδῶ νὰ ξεβουρκώσῃ τὰ σάπια ἰδανικά πὸν εἶχανε πατήσῃ στὸ λαϊκὸ τὸ ἔθνος καὶ θέλανε νὰ τὸ πνίξουνε.

Στὰ ξένα παρακολούθησε μ' ἐλπίδα καὶ μὲ ἀφοσίωση ὅ,τι τὸν ἐνδιέφερε γιὰ τὸ σκοπὸ του. Στὴ Γιένα, στὴ Διψία, στὸ Βερολίνο, στὸ Μόναχο. Ἄκουσε τὰ φιλοσοφικὰ μαθήματα ἀπὸ τὸν καθηγητὴ Βούντ, παρακολούθησε τὸν Κρουμπάχερ. Ἐγειρε πρὸς τὴν κοινωνιολογίαν. Ὁ δημοτικισμὸς του δυνάμωσε ἀπὸ τὴ μιὰ μεριά, μὰ ὑποχώρησε κάπως ἀπὸ τὴν ἄλλη, γιὰ μιὰν ἀνάγκη συβιβασμοῦ στὴν ἀδιάλλαχτη, γιὰ τὴ γλωσσικὴ μεταρρύθμιση, κοινὴ γνώμη. Σύστημα δικό του σκάρωσε ὀλάκερο γιὰ τὸ ρωμαϊκὸ σκολειό, σύμφωνα μὲ τὰ σοφὰ Εὐρωπαϊκὰ πρότυπα καὶ τὶς γνῶμες τοῦ δικουμάς Φωτιάδη. Ὅχι βέβαια μὲ παιδαγωγικὰ δόγματα σὶς λεπτομέρειες, γιὰ τὸ χρειαζότανε νὰ μελετήσῃ ἀκόμα. Μὰ οἱ γενικὲς του γραμμὲς εἶτανε: ἀληθινὴ, βαθιὰ μόρφωση τοῦ παιδιοῦ πὸν θὰ ὑψώσῃ τὴ συνείδηση καὶ τὸ πνεῦμα καὶ θὰ φέρῃ στὸν πραχτικισμὸ κοντά, καλλιεργῶντας τὴν αὐτοβουλίαν καὶ τὴν ἐνεργητικότηταν, ὑποβοηθῶντας ὅλα τὰ καλὰ φυσικὰ ψυχόρμητα τοῦ παιδιοῦ καὶ χτυπῶντας τὴ λογοκοπίαν καὶ τὸν ψευτορωμαντισμὸ. Ἔβλεπε πὸς τὸ σκολειό, ὅπως τὸ εἶχανε καταστήσει τ' ἀσύστατα ἐκπαιδευτικὰ συστήματα τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους, εἶτανε τὸ μεγαλύτερο ἐμπόδιο γιὰ τὴν πνευματικὴ ἀναμόρφωση τοῦ ἔθνους, μιὰν ἀναμόρφωση πὸν τὴν ἔβλεπε μπροστά του βέβαιη καὶ θετικὴ μὲ τὴν τέτοια ἀλλαγὴ.

Στὴ Γερμανίαν εἶδε ἀκόμα κ' ἐννοίωσε βαθιὰ τὶς ἀνθρωπιστικὲς τάσεις τῶν λεύτερων κύκλων καὶ τοῦ γεννήθηκε ἢ πιθυμιὰ νὰ συντελέσῃ στὸ ξύπνημα, στὴν πνευματικὴ ἐξύψωση τοῦ ἐργάτη, τῆς λαϊκῆς μάζας, πὸν μὲ τὴ σκοτινιὰ πὸν τὴ σημαδεύει φέρνει τὸν τόπο μας στὸ πιδό κάτω ἐπίπεδο τοῦ πολιτισμοῦ. Τὰ οικονομικὰ ζητήματα, τὰ κοινωνιστικά, τραβήξανε τὸ ἐνδιαφέρον του. Κατέβηκε στὴν Ἑλ-

λάδα αρωματωμένος επαναστάτης. Παιδαγωγός αληθινός, με όριζοντα λεύτερο, ψυχή ανοιχτή, χαρακτήρα τίμιο και διαμαντένιο, καρδιάν αγαθή. Με τα προσόντα τής σπουδής του, δὲ γύρευε νὰ πάρη «θέση». Θέλησε νὰ δουλέψῃ γιὰ νὰ μελετήσῃ, γιὰ νὰ λύσῃ ἀπορίες, γιὰ νὰ καταστρώσῃ τὰ συμπεράσματά του, γιὰ νὰ πειραματιστῇ τὸ σύστημά του. Νὰ κατεβῆ στὴν πρώτη ἀρχή, στὸ παιδί τὸ τρυφερό πὸν ἔρχεται ἀπὸ τὴ μάνα στὸ σχολεῖο γιὰ νὰ τοῦ ἀνοίξῃ τὰ μάτια, νὰ τοῦ γνωρίσῃ καὶ τοῦ μεταχειριστῇ τὸ δῶρο τῆς νόησης καὶ νὰ τοῦ δώσῃ τὴν πρώτη ψυχικὴ θροφή. Ζήτησε νὰ διοριστῇ δημοδιδάσκαλος. Τὴν ἐποχὴ ἐκείνη τοῦ προτάθηκε νὰ πάῃ στὸ Βόλο, διευθυντῆς τοῦ ἀνώτερου Παρθενωγαγωγείου, πὸν τότε πρωτάνοιγε μ' ἔξοδα τοῦ Δήμου. Δέχτηκε· πῆγε. Τὸ τί ἔγινε κατόπι, εἶναι πολὺ κοντινὴ ἱστορία κι ὅλοι τὴν ξέρουν.

Ὁ θόρυβος γιὰ τὸ Παρθενωγαγωγεῖο τοῦ Βόλου, ἢ κατακραυγὴ πὸν σηκώθηκε ἐναντίο του, εἶναι ἡ φωνὴ τῆς παλιᾶς, τῆς σκουριασμένης ἰδεολογίας πὸν δὲν ἀνέχεται τίποτα τὸ καινούργιο καὶ τὸ λεύτερο. Ἡ βαρβαρότητα πὸν χαρακτηρίζει τὴν Ἑλληνικὴ κοινωνία, τὸ πνευματικὸ χάος πὸν τὴν ἔφερε νὰ χεροκοτήσῃ τὸ σίγμα τῶν τελευταίων χρόνων, πὸν μύλωνε τὴν ἱστορία τῆς Ἑλλάδας, τὴν ἀνελεύτερη συνταγματικὴ διάταξη γιὰ τὴ γλώσσα, εἶναι οἱ αἰτίες καὶ οἱ ἀφορμὲς τοῦ διωγμοῦ τοῦ Δελμούζου. Οἱ ἐπίσημοι κύκλοι θρεμένοι με χοντρά λόγια, με χτυπητὰ ἰδανικά, δὲ βλέπουνε τὸ κακὸ πὸν ὀλοένα τοὺς πλησιάζει. Νομίζουν πὸς τὸ ξύπνημα τῆς κάτου τάξης δὲ θὰ ἔρθῃ ποτέ. Δὲ νοιώθουν πὸς αὐτὸ τὸ ξύπνημα θὰ τὸ φέρῃ ὁ καιρὸς κ' ἡ ἀνάγκη, καὶ πὸς τότε θὰ βρεθοῦνε μπροστὰ σὲ μιὰ μάζα ἀμόρφωτη, πὸν γιὰ τὴ λευτεριά της θὰ τὰ χτυπήσῃ ὅλα κάτου ἀνεξέταστα, καὶ θὰ φτάσῃ ἐκεῖ πὸν κανεὶς δὲ θὰ τὸ περιμένῃ. Ἐνῶ ἀντίθετα, τὸ θετικὸ ξύπνημα πὸν θὰ φέρῃ στὸ λαὸ μιὰ μόρφωση κατάλληλη, αὐτὸ καὶ μόνο θὰ ὑπηρετήσῃ τὰ πραγματικὰ συμφέροντα τῆς δόλιας πατρίδας.

Ὁ Δελμούζος, ἀπὸ τὰ ξένα, εἶδε ξάστερα τὴ μοῖρα τῶν νέων πὸν σπουδάζουν στα ἑλληνικὰ σχολεῖα. Τὰ ἐφόδιά τους τιποτένια, τοὺς τυλίγει μιὰ μονομέρεια, μιὰ στενοκεφαλιά καὶ τοὺς κάνει ἀνίκανους γιὰ τὴν πλατιὰ ζωὴ. Τοὺς καταστρέφει καὶ γιὰ τὸν ἑαυτὸ τους καὶ γιὰ τὸ ἔθνος. Τοὺς νεκρώνει τὴν ἐνέργεια καὶ τοὺς ἀφίνει μονάχα οἰκτρά κοινωνικὰ κουρέλια με τὰ χοντρά λόγια πὸν τοὺς ἔθρεψε τὸ μυαλό, με τὰ παχιά ἰδανικὰ πὸν τοὺς γαλούχησε. Σ' ἓνα του ἄρθρο τυπωμένο στὸ «Νουμᾶ» ἔγραφε τὸ 1907 ἀπὸ τὴ Γερμανία : «Μερικοὶ νέοι ἔρχονται στὴν Ἑδρῶπη ἀφοῦ τελιώσουν τὸ Ἑλλη-

νικὸ Πανεπιστήμιο. Ἡ στενὴ ἀντίληψη καὶ αἰσθηματικὸτητα τῶν γονιῶν τοὺς φοβάται νὰ τοὺς στεῖλῃ ἐδῶ ἔξω παιδιὰ ἀκόμα, μήπως χαθοῦνε στὴ ζωὴ... Διδαχτορικὲς ἐξετάσεις σὲ μᾶς θὰ πῆ ξεχωρβάλωμα μυαλοῦ, χαττάκωμα ὑγείας καὶ στούπωμα τοῦ κεφαλιοῦ με λέξεις, λέξεις, λέξεις. Κ' ἔτσι τὸν στέλνουν ἔξω πρὸς τελειοποίησιν τῶν σπουδῶν του. Ἐδῶ βλέπει πὸς δὲν πρέπει νὰ πέρνουμε τὴ ζωὴ ρωμαντικώτερη ἀπ' ὅ,τι πράγματι εἶναι... Θὰ αἰσθανθῇ τί θὰ πῆ ἐπιστήμη, ποῖα ἡ ἀξία κάθε μιᾶς στὴ ζωὴ καὶ ἡ μεγάλη ζωὴ με τὴν πολυμέρεια τοῦ ἐνδιαφέροντος θὰ τὸν βοηθοῦσε βρίσκοντας τὸν ἑαυτὸ του νὰ πατήσῃ στέρεα στὴ μάνα γῆ Θὰ τὸν βοηθοῦσε, ἂν ἔφευγε ἀπὸ τὸν τόπο τοῦ ὅσο τὸ δυνατό λιγότερο ἀμόλυντος. Καὶ τώρα με τὴ σύγκριση ξεδιαλύνοντας τὸ ἑλληνικὸ σκοτάδι βλέπει πὸς θὰ μποροῦσε νὰ ἐργαστῇ στὴν πατρίδα του ἀποτελεσματικώτερα. Ὅλα τὰ βλέπει μὴ εἶνε πιά ἀργά. Τὸ φαρμάκι τοῦ πότισε ἐκεῖ πέρα τὸν ὄργανισμό του τόσο, ὥστε ἡ δύναμη πὸν τοῦ μένει εἶναι λίγη κ' ἡ δουλειὰ του μεγάλη... Δὲν ξέρω μοῖρα τραγικώτερη νὰ βαραῖνῃ ἀπάνου στὰ νεανικὰ κεφάλια!» Αὐτὴ τὴν τραγικὴ μοῖρα πὸν βαραῖνῃ τὰ νεανικὰ κεφάλια πάσκισε νὰ σηκώσῃ ὁ Δελμούζος. Πάσκισε νὰ φέρῃ ζωὴ, ἐκεῖ πὸν μόνο ἡ λαχτάρα τῆς νέκρας βιασιλεύει, πάσκισε νὰ δεῖξῃ πὸς ὁ ἄνθρωπος ἔχει τὴ δύναμη σὰ στιριχτῆ στὸν ἑαυτὸ του νὰ νικήσῃ αὐτὸς τὴ ζωὴ, καὶ ὄχι αὐτὴ ἐκεῖνον. Θέλησε ν' ἀνεβῆ ἔτσι, με τὴν κατάλληλη ἀλλαγὴ καὶ συστηματοποίησιν τῆς ἐκπαίδεψής μας, ἓνα βῆμα πρὸς τὴ μακρινὴ ἴσως μὰ πάντῃ ἐπιταχτικὴ λύση πὸν θὰ πάρη τὸ κοινωνικὸ ζήτημα. Θέλησε νὰ ταιριάζῃ τὸν ἑλληνικὸ κόσμο πρὸς τὴν παγκόσμια σκέψη καὶ πρόοδο, ἀφοῦ πρῶτα αὐτὸν τὸν ἑλληνικὸ κόσμο τὸν ἐκάμῃ συνειδητό, τὸν ὄριση, τὸν ἐδώσῃ νὰ τὸν γνωρίσουμε καὶ νὰ τὸν ἀγαπήσουμε. Ἐτσι δὲ θὰ εἶναι κίντυνος ποτέ, νὰ μᾶς φύγῃ ἀπὸ τὰ χέρια, ὅσο μικριὰ καὶ ἂν βαδίσουμε, ὅσες προοδευτικὲς κορφὲς καὶ ἂν ἀνεβοῦμε. Καὶ λοιπὸν τί θέλουν καὶ τί ἐννοοῦν ὅλοι αὐτοὶ πὸν φωνάζουνε γιὰ τὰ παλιὰ ἰδανικά τῆς ἑλληνικῆς φυλῆς τους; Νὰ χωρίσουμε τὴν Ἑλλάδα με τὸ μαχαίρι ἀπ' ὄλο τὸν ἄλλο διανοούμενο κόσμο; Νὰ ὑποτάξουν τὴν ἐκπαίδεψιν μέσα στοὺς στενοὺς κύκλους μιᾶς διδασκαλίας πὸν νὰ ὑπερετῇ τὴν πνευματικὴν κατάπτωση γιὰ νὰ δυναμώνῃ ἔτσι τὰ ταπεινά τους συμφέροντα; Νὰ κρατήσουν ἀκόμα τὸ λαὸ στὸ βοῦρκο τῆς θρησκοληψίας καὶ τῆς κάθε εἴδους ἀμάθειας; Κι αὐτὰ ὅλα τὰ σκεπάζουν με τὴ λεοντὴ τοῦ πατριωτισμοῦ καὶ τῆς ἀγνῆς τους ἠθικῆς;

Ἀμέσως ἀμέσως τὸ σχολεῖο τοῦ Βόλου, βρέθηκε

αντιμέτωπο τῆς παπαδοκρατίας καὶ τῆς δασκαλοκρατίας. Δυὸ στοιχεῖα συντηρητικά, πιασδρομικά, πού μάθανε ἀπ' τὰ παλιὰ χρόνια ν' ἀντλοῦνε τὴν ὑπαρξή τους ἀπὸ τὴν εὐκολοπιστία καὶ τὴ πνευματικὴ σκλαβιά τοῦ κοσμάκη. Θέλησε νὰ σώσῃ τὸ ἔργο του. Κι ἄρχισε σιγὰ σιγὰ μιὰν ὑποχώρηση φαινομενική. Νὰ μὴ γίνεται θόρυβος. Νὰ μὴν ἀντιληφτῆ ἡ κοινὴ γνώμη πὼς καινούργια ἰδεολογία, νέα συστήματα μὲ βάση τὴ ζωντανὴ γλῶσσα, καλλιεργοῦνται κεῖ μέσα. Τὶ μᾶς ἐνδιαφέρουν οἱ φωνές; Ὁ σκοπὸς μας νὰ πετύχῃ...Κι ὅμως ἡ τέτοια ὑποχώρηση ἔφερε τὸ ξέσπασμα τοῦ κακοῦ. Σὲ ζητήματα τέτοια συμβιβασμοὶ δὲ χωροῦνε. Κάθε μυστικότητα χλιοπλασιάζει τὶς ὑπόνοιες, δημιουργεῖ τὰ φαντάσματα. Καὶ μὲ ὑπόνοιες καὶ φαντάσματα ὁ Δεσπότης τοῦ Βόλου ἐξαργύρωσε τὸ τυφλωμένο καὶ παραστρατημένο πλῆθος κ' ἔκλεισε μὲ τὴ βία τὸ σκολεῖο. Ἡ Δικαιοσύνη ἀπλωσε τὸ χέρι τῆς νὰ πιάσῃ τοὺς ἐγκληματίες. Καὶ μέσα στὴν τρομοκρατικὴ ἀτμοσφαῖρα, ὁ Δελεμοῦζος βρέθηκε συγκατηγορούμενος μὲ τοὺς κοινωνιστὲς τοῦ Βόλου καὶ τῆς Λάρισας, στοιχεῖα προοδευτικά καὶ τοῦτα καὶ κατὰ συνέπεια ἔχτρικὰ τοῦ Δεσπότη καὶ τῆς ἀτοκρατικῆς κλίμας πού τὸν περιτριγύριζε στὸν ἀγῶνα γιὰ τὴ σωτηρία τοῦ Θεοῦ, τῆς Φιλῆς καὶ τῆς Πατρίδας. Ὑστερα ἀπὸ πολύμορφα καὶ πολύχρονα ἐξετάσματα, στάλθηκε, μαζί μὲ τοὺς ἄλλους νὰ δικαστῆ στὸ Ναύπλιο.

Ὁ Δελεμοῦζος στὴν ἀπολογία του ἔβαλε κατὰ μέρος κάθε ὑποχώρηση καὶ κάθε ἐπιφύλαξη. Μίλησε ὡμὰ καὶ σταράτι. Ὁμολόγησε τὴν περιφρόνησὴ του πρὸς τὸ κακοῦργο ἐκπαιδευτικὸ σύστημα τοῦ ἐπίσημου Κράτους, τὴν πίστη του πρὸς τὴν ἀναγέννηση τὴν πνευματικὴ καὶ τὴν ἐκπαιδευτικὴ, πρὸς τὰ μέσα τῆς ἀναγέννησης, ξήγησε τὸ δημοτικισμό του, υπεράσπισε τὰ δικαιώματα τῆς ζωντανῆς γλώσσας καὶ βροντοφώναξε τὴν εὐεργετικὴ τῆς ἐπίδραση γιὰ τὸ σκοπὸ του.

Εἴμαστε βέβαιοι πὼς ἡ παλληκαριά τῆς ἰδέας, τὸ θάρρος τῆς πίστεως, ἔσωσαν τὸ ζήτημα. Ἡ ἀπόφαση εἶταν ἀθωωτικὴ καὶ ἀποδόθηκε τίμιος καὶ λευκὸς στὸ ἔργο του, ὁ κατηγορημένος τῶν παπῶν καὶ ὁ ἀφωρεσμένος τῶν ἀμαθῶν, γιὰ ν' ἀληθῆς ἄλλη μιὰ φορὰ ὁ στοχαστικὸς λόγος τοῦ Ψυχάρη: «Πιὸ σίγουρη προφύλαξη, ἐπιφύλαξη πιὸ φρόνιμη δὲν ἔχει ἀπὸ τὸ κουράγιο».

Τὸ γερὸ δέντρο τοῦ πνευματικοῦ ξεσκαβωμοῦ, πού ἕνα του κλαδί γενναῖα πότισε μὲ τὸν ἀγῶνα του ὁ Δελεμοῦζος, ἀρχίζει νὰ φουντώνῃ καὶ ν' ἀνθίζῃ. Μὲ πίστη ἀκατανίκητη, μὲ θάρρος ἐμπνεσμένο, μὲ ὄση δύναμη, μακριὰ ἀπὸ κάθε τάση καταστρεφτικοῦ συμβιβασμοῦ, ἄς βοηθήσουμε τὸ μεγάλωμά του.

ΡΙΓΓΑΣ ΓΚΟΛΦΗΣ

ΓΙΑ ΤΗ ΒΟΥΡΓΑΡΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

Θέλοντας νὰ μιλήσουμε γιὰ τὴ Βουργάρικη τὴ γλῶσσα δὲ νομίζουμε πὼς χρειαζόμαστε καὶ δικαιολογίες γι' αὐτό. Μολαταῦτα, ἔτσι περίσσια, λέμε μπροστὰ δυὸ λόγια, μὴ τυχὸν βρεθῆ κανεὶς ὑπερπατριώτης ἄξιος νὰ ξαφνιστῆ γιὰ τὰ συνειθιστο θέμα πού διαλέξαμε.

Τὸν τελευταῖο χρόνο οἱ παλιοὶ μας γνώριμοι καὶ ὄψιμοι παράδοξοι σύμμαχοι, οἱ Βούργαροι, δὲ μᾶς ἄφησαν, πού νὰ μὴ βασκαθοῦνε, δίχως ἀφορμὲς γιὰ νὰχοῦμε τὴν κουβέντα τους. Οὔτε καὶ τώρα μᾶς ἀφίνουν νὰ τοὺς ξεχάσουμε οὔτε στὸ μέλλον, φαίνεται, ἔχουν σκοπὸ νὰ μᾶς ἀφίσουν ἡσυχους. Ἄν κείνο πού ζητοῦν εἶναι νὰ λάβουν καὶ ἄλλο μάθημα πολεμικό, ἂν δὲν τὸ νοιώσουν ἔτι ὅσα ἔπαθαν εἶταν μὲν ἄχα μιὰ μικρὴ καὶ ὄχι ἀνάλογη τιμωρία γιὰ τοὺς φριχτοὺς βουργαρισμοὺς πού ξέροῦμε, εἰ ἔπως βρίσκονται τώρα δὲ βρίσκονται καθόλου ἀδικημένοι, δὲν πρέπει νὰ τοὺς ἀφήσουμε δίχως καὶ δεῦτερο καὶ τρίτο, ἂν θένε, μάθημα πολεμικό. Κακό, φριχτό, ἀπάνθρωπο πρᾶμα εἶ πόλεμος. Ἄλλ' ἔταν ἔχρηξ νὰ κἀνης μὲ Βουργάρους ἢ μὲ Τούρκους, πού δὲ συμμαζεύονται καὶ πού δὲν ἀνθρωπεύουν, πὼς μπορείς νὰ τάποφύγεις; Ἔτοιμοι λοιπὸν ἀνάγκη νὰμαστε γιὰ νὰ νικηφόρο πόλεμο. Καθόλου ἄς μὴν τὸ ξεχνοῦμε αὐτό. Παράλληλα ὅμως εἶναι ἀκέραια πειὸ μεγάλη ἀνάγκη νὰ τοὺς δώσουμε κ' εἰρηνικὰ μαθήματα, νὰ τοὺς νικήσουμε καὶ στὸ εἰρηνικὸ στάδιο, καὶ ὄχι μόνο ἐκεῖ πού θεοφάνερα καὶ τώρα τοὺς νικοῦμε, στὸ ἐμπόριο καὶ στὰ γράμματα καὶ ὅπου ἄλλοῦ, ἀλλὰ κ' ἐκεῖ πού ἀπὸ φυσικὸ τους φαίνονται ἀνώτεροι μας, στὴ γεωργικὴ προκοπῆ, στὴν ὀρμὴ πρὸς τὸ νέο, στὴν πραχτικὴ σκέψη, στὴν ἐπιμονή, στὴ συστηματικὴ ἐργασία. Μόνο γιὰ τὴν ἀγριὰδα τους, γιὰ τὴ θερισφυχιά καὶ τὰ χτηνώδικα αἰσθηματα ἂν μὴν τοὺς ζηλεύουμε.

Καὶ γιὰ νὰμαστε ἱκανοὶ πάντα νὰ τοὺς νικοῦμε, πρέπει πάντα νὰ τοὺς σπουδάζουμε καὶ νὰ τοὺς ψάχνουμε ἀπ' ὅλες τὶς μεριές, νὰ μὴ μᾶς εἶναι ἀρκετὸς ἕνας πολὺ γενικὸς χαρακτηρισμὸς τους, καὶ αὐτὸς ἀπὸ ἀπόσταση σκηματισμένος.

Καὶ ἐν' ἀπὸ τὰ μέσα γιὰ νὰ τοὺς σπουδάζουμε εἶναι καὶ τὸ νὰ ξέροῦμε τὴ γλῶσσα τους. Γι' αὐτὸ ὅσοι μποροῦν νὰ τὴν ἐμάθουν, δὲν πρέπει νὰ τὸ παραλείψουν, κυρίως γιὰ τὸ λόγο καὶ γιὰ τὸ σκοπὸ πού εἴπαμε.

Ἄλλὰ καὶ γι' ἄλλους δυὸ σκοποὺς πρέπει ἀπὸ πολλοὺς δικούς μας καὶ πλατειὰ καὶ συστηματικὰ

νά γίνῃ ἀντικείμενο σπουδῆς ἢ Βουργάρικη γλώσσα. Πρῶτα, γιατί μὲ τὸ νὰ σπουδάζουμε ἑμεῖς τὴ γλώσσα τοὺς κ' ἐκείνοι τὴ δική μας λιγιστεύουμε τὸ χωρισμὸ μεταξ' ἡμῶν καὶ ἴσως κατορθώσουμε μὲ τὸν καιρὸ νὰ τοὺς φέρομε κοντύτερα στὸν ἀνθρωπισμὸ. Καὶ δεύτερο, γιὰ νὰ ἐξεταστῇ καλὰ, πόση καὶ τί λογῆς εἶταν ἡ ἐλληνικὴ ἐπίδραση σ' αὐτοὺς καὶ τοὺς συνοίκους τοὺς Σλάβους, ἀπὸ τίς λέξεις, τίς φράσεις, τίς παροιμίαις, καὶ λοιπὰ γλωσσικὰ στοιχεῖα ποὺ δανείστηκαν, καὶ ἀντίθετα ἡ δική τους — ἢ Σλαβικὴ πειθὼ σωστὰ — ἐπίδραση σ' ἡμᾶς ἀπ' τὰ γλωσσικὰ στοιχεῖα ποῦ μείναν στὴ γλώσσα μας. Ἔτσι μὲ μέσο τὴ γλωσσικὴ ἐξέταση θὰ καθορίζεται καὶ ἡ θρησκευτικὴ καὶ ἡ πολιτικὴ καὶ ἡ ἄλλη ἐπίδραση τῶν Ἑλλήνων στοὺς Βουργάρους καὶ γενικὰ στοὺς Σλάβους καὶ ἀντίθετα, καὶ μαζὶ μὲ ἕτι μᾶς παρέχουμε ἡ ἱστορία, οἱ τοπωνυμίες, τὰ φερέματα, οἱ μεληθῆδες καὶ ὅτι ἄλλο θὰ ξεκαθαριστοῦν καλύτερα οἱ ἱστορικὲς ἐκθέσεις μας στὸ διάστημα τῶν χιλίων τόσων χρόνων. Ὅσο μέρος καὶ ἂν ἔχει γίνῃ ἀπ' αὐτὴ τὴν ἐργασία ἀπὸ ξένους καὶ σὲ κἀτι παραμικρὰ καὶ ἀπὸ δικούς μας, πάντα θὰ μένῃ ἀκόμη πολὺ γιὰ νὰ γίνῃ.

Ἄν εἶναι καὶ γιὰ τὴ γνώση τῶν ἀρχαίων Ἰνδο-γερμανικῶν γλωσσῶν χρησίμη καθόλου ἡ Βουργάρικη γλώσσα, γιὰ τίποτα στοιχεῖα ποὺ ἔχει αὐτὴ καὶ δὲν τᾶχουν οἱ στενότερες συγγενεῖσές της, δὲν ξέρουμε. Αὐτὸ θάχει φανῇ ἀπὸ τίς ἐργασίες τοῦ Miklosich, τοῦ καλύτερου μελετητῆ τῶν νοτιοσλαβικῶν γλωσσῶν. Πολὺ συχνὰ ἔμως ξαφνίζεται κανεὶς βρίσκοντας ἢ νομίζοντας πῶς βρίσκει ρίζες ἀρχαῖες Ἑλληνικὲς ἢ Λατινικὲς.

Δὲν εἶναι λοιπὸν δίχως ἐνδιαφέρον γιὰ τοὺς Ἑλληνες, μάλιστα τοὺς ἐπιβάλλεται, ἡ σπουδὴ τῆς Βουργάρικης γλώσσας. Καὶ σ' αὐτὸ πάλι, στὴ σπουδὴ τῆς γλώσσας τῶν ἀντίπαλων, δὲν πρέπει νὰ μείνουμε περὶ πίσω ἀπ' τοὺς ἴδιους τοὺς Βουργάρους, ποὺ πολλοὶ ἀπ' αὐτοὺς, ὅταν εἶχαν κατοχὴ τὴν Ἀνατολ. Μακεδονία, εἶχαν βάλῃ λυσσασμένα νὰ μάθουν τὰ Ἑλληνικὰ — δὲν ξέρω ἂν ἐξακολουθοῦν καὶ τώρα. Καὶ δὲν εἶν' ἀγνωστο στὸ Ἑλληνικὸ κοινὸ ἕτι καὶ πολλοὶ ἀπ' τοὺς ἐπίσημους Βουργάρους εἴτ' ἐξ αἰτίας τὴν καταγωγὴν τοὺς εἴτ' ἀπὸ εἰδικὴ σπουδὴ ξέρουνε τὰ Ἑλληνικὰ. Ἔτσι κ' ἑμεῖς ἄς ξέρουμε τὰ Βουργάρικα.

Ἐπάρχουνε λοιπὸν πολλοὶ λόγοι γιὰ νὰ χῆν τὸν τύπο του νὰ μιλήσουμε καὶ στὸ «Νουμά» γιὰ τὴ Βουργάρικη γλώσσα. Σημειώνουμε μόνο ὅτι ὅσα θὰ γράψουμε δὲν εἶναι καμμιά μελέτη ἐπιστημονικὴ μὲ ἀξιιώσεις, ἀλλὰ προέρχονται ἀπὸ ἀπλὴ σπουδὴ τῶν στοιχείων καὶ τὰ γράφουμε μόνο γιὰ νὰ δοθῇ ἀφορμὴ σ' ἕσους μποροῦν νὰ τὰ σπουδάσουν τὰ

Βουργάρικα καὶ σ' ὅποιον τυχρὸν μπορεῖ νὰ γράψῃ καλύτερα καὶ διαφωτιστικώτερα — ἴσως νὰ μπορῇ ὁ φίλος Εὐαγγελίδης ἀπ' τὰ Γιάννενα, γιατί ἔμενε μικρὸς στὴ Φιλιππούπολη — κ' ἐπίσης γιὰ νὰ δώσουμε μιὰ μικρὴ ιδέα γι' αὐτὴ τὴ γλώσσα. Κ' ἐννοεῖται πῶς δὲ νομίζουμε ὅτι δὲν ὑπάρχουν διόλου Ἑλληνες γνώστες τῆς Βουργάρικης. Θὰ ὑπάρχουν τέτιοι ἀρκετοί, μάλιστα μεταφραστὲς δημοσιογράφοι. Ἄλλὰ, ὅταν λέμε πῶς θέμε νὰ δώσουμε ἀφορμὴ σ' ἕσους μποροῦνε νὰ σπουδάσουν τὰ Βουργάρικα ἢ νὰ μιλήσουμε γι' αὐτὰ, ἐννοοῦμε ἀνθρώπους μ' ἐπιστημονικὴ μόρφωση, ποὺ νὰ μποροῦνε καὶ νὰ συγκρίνουν καὶ νὰ βγάζουν γενικὰ συμπεράσματα ἢ ἱστορικὲς ἀλήθειες. Καὶ τέτιοι δὲν ξέρουμε ἂν ὑπάρχουνε.

Σημειώνουμε ἀκόμη ἰδιαίτερα, ὅτι τὰ παραδείγματα ποὺ φέρουμε γιὰ τὴν ταυτότητα πολλῶν ριζῶν τῆς Βουργάρικης μ' ἀρχαῖες Ἑλληνικὲς, Λατινικὲς κλπ. τὰ φέρουμε δίχως ἀξίωση γιὰ τὸ βάσιμον τῶν περισσώτερων, ἐπειδὴ προέρχονται ἀπὸ πρόχειρη εἰκασία καὶ στὸ μέρος ὅπου γράφουμε δὲν ἔχουμε τὰ μέσα γιὰ καλύτερη ἐξέταση οὐτ' ἔχουμε διαδρασμένα ἐπιστημονικὰ συγγράμματα γιὰ τὴ γλώσσα τούτη, ὅαν τοῦ Miklosich π. χ., ὥστε νὰ ξέρουμε ἀκριβῶς τί ἐξέταση ἔχει γίνῃ τῆς Βουργάρικης γλώσσας καὶ ἂν ὅσα συγκρίνουμε τᾶχουν συγκρίνει κ' ἐξελέγξει ἄλλοι.

Καὶ τώρα ἐρχόμαστε στὸ θέμα μας :

Οἱ Βούργαροι, ὅπως εἶναι γνωστὸ, εἶταν φυλὴ φιννοτατάρικη, συγγενικὴ μὲ τοὺς Τούρκους, μὲ ἀρχικὴ πατρίδα κάπια χώρα γύρω στὰ Ἀλτάια. Ἦρθαν στὴ Χερσονήσῳ μας στὰ 679 μ. Χ. καὶ στὴ χώρα ποὺ κατέχουν τώρα βρῆκαν Σλάβους. Ἀνακατεύτηκαν μ' αὐτοὺς κ' ὕστερ' ἀπὲ καμμιά διακοσμητικὰ χρόνια εἶχαν χάσει ἐντελῶς τὴν ἀρχικὴν τοὺς γλώσσα καὶ πῆραν τὴ Σλαβόνικη. Ὅστε ἡ σημερινὴ Βουργάρικη γλώσσα εἶναι γλώσσα Σλαβικὴ. Καὶ ἀνήκει στὴς νοτιοσλαβικὲς γλώσσες.

Διακρίνουν στὴ Βουργάρικη γλώσσα τρεῖς περιόδους : Τὰρχαία Βουργάρικα ἢ τὰ Σλαβόνικα, ποὺ εἶναι τὰ ἴδια τὰ Ἑκκλησιαστικὰ Σλαβικά· τὰ μεσοχρονικά, ποὺ λένε — ἀλήθεια ἢ ψέμματα, δὲν ξέρουμε — ὅτι βρίσκονται σὲ χειρόγραφα τοῦ δωδέκατου αἰῶνα· καὶ τὰ σημερινὰ Βουργάρικα.

Αὐτὰ τώρα τὰ Βουργάρικα μιλοῦνται στὴν καθ' αὐτὸ Βουργαρία καὶ σὲ μέρος τῆς Μακεδονίας, τῆς Ἀνατολικῆς Ρουμελίας καὶ τῆς Δόβρουτζας. Χωρίζονται σὲ πολλὰς διάλεκτες, ποὺ μερικοὶ τίς χωρί-

ζουν σὲ δυὸ γρούπους : τὶς Ἀνατολικὲς Βουργάρικες καὶ τὶς Δυτικὲς.

Γράμματα ἢ Βουργάρικη γλῶσσα ἔχει τριάντα *τρία*, τὰ εἴκοσι σύμφωνα. Ἀπ' αὐτὰ περίσσια εἶναι συριστικά. Ἀπ' τὰ φωνήεντα δυὸ (τὸ Yer golème καὶ yer mlak), ὅταν εἶναι τελικά, δὲν προφέρνουνται καὶ μερικά εἶναι δίφτογγα. Γιὰ εὐκολία ἐμεῖς ἐδῶ θὰ σημειώνουμε τοὺς φτόγγους μὲ λατινικὰ γράμματα καὶ σ' αὐτὰ δίνουμε τὴ φωνὴ ποὺ ἔχουν μόνα τους, ὅχι τὴ σχετικὴ τους προφορὰ στὶς διαφορὲς ρωμανικὲς γλώσσες. Τὸ **X** τὸ γράφουμε ἑλληνικά, γιὰτὶ προφέρεται ἀπαράλλαχτα, ἐπίσης τὸ **Φ**, ποὺ τῶν μόνον σὲ ξένες λέξεις : Φάρ=φάρος, Φενέρ=τὸ φανάρι. Γιὰ τὴ φωνὴ ποῦχει τὸ λατιν. u γράφουμε ou, ὅπως στὰ γαλλικά. Πολλὲς φορὲς ὅπου ἔχουμε y εἶναι δ λατ. φτόγγος j καὶ πάντα εἶναι συνί-ζηση. Τὸ j τῶνουμε μὲ τὴ γαλλικὴ προφορὰ. Ἐπίσης μὲ τὴ γαλλικὴ προφορὰ τὴ δίφτογγο eu. Τὸ i εἶναι ἡμίφωνο. Τὸ g ὡς **γμ**. Τὸ s πάντα ὡς **σ**.

Ἡ γλῶσσα ποὺ γράφεται καὶ ποὺ γι' αὐτὴν θὰ μιλήσουμε ἐπήρξε τελευταία πλῆθος ἀπὸ ξενικά στοιχεῖα ἀπ' τὶς Εὐρωπαϊκὲς καλλιεργημένους γλώσσες. Τέτια λ. χ. μᾶς φαίνονται τὸ χεγῶι=ἥρωας, serigen=σοδαρός, interesoivam se=ἐνδιαφέρνουμε κατλ. Γι' αὐτὸ τὸ λόγο μόλις εἶναι κατανοήσιμη ἀπ' ἀπ' τὸν πολὺ λαό. Ἐξὸν ἕμως τὰ δανείσματα τῶν λογίων καὶ ἡ λαϊκὴ γλῶσσα εἶναι γεμάτη ἀπὸ ξένες λέξεις, τούρκικες, νεοελληνικὲς καὶ ἄλλες. Τούρκικες : Fenér (ἀπ' τὸ ἑλληνικὸ φανάρι), Tutum (ἐδῶ ἢ προφορὰ τοῦ u γαλλικὴ)=καπνός, χαϊνάν=ζῶο κατλ. Καὶ τὸ **χφάλα**=παίνεμα, σάμπως εἶναι τὸ τουρκ. **εἰβαλλά**=εὐχαριστώ. Ἐπίσης τὸ βοηθητικὸ ρῆμα schteu=θέλω μοιάζει μὲ τὸ τούρκικο **ιστέιορουμ**=θέλω. Τὸ Koula=πύργος, ὅπως λένε κ' οἱ Τούρκοι, δὲν ξέρω ἂν εἶναι τούρκικο ἢ βουργάρικο. Κάποι διαβάσα ὅτι τὸ δάνεισμα ἀπ' τὰ τούρκικα τόσο πολὺ ἐδῶ κ' ἐκεῖ προχώρησε, ὥστε νὰ πάρουν καὶ ἀτίφια τὴν τούρκικη κλίση. Παράδειγμα ἕμως γι' αὐτὸ δὲν ξέρω νὰ πῶ. Ἑλληνικὲς : éftino=φτηνός, π.χ. Éftino, ama guilo, resképo ama milo=φτηνός, ἀλλὰ βρώμιο, ἀκριβός, ἀλλὰ νόστιμο (Ἀπὸ τὶς Παροιμίες Ν. Πολίτη. Καὶ τὸ ama τούρκικο, στὴν καλή τους γλῶσσα ἕμως λένε no. Δὲν ξέρω, ἂν οἱ παροιμίες αὐτὲς ποὺ ἔστειλε γιὰ τὴ Συλλογὴ τοῦ Ν. Πολίτη δ Π. Θ. Τσίλλερ εἶναι καθαυτὸ βουργάρικες ἢ μακεδονοβουργάρικες). jéschko=ζεστός, eláte=ἐλάτε, sitomáχ=φτωχός (χειρομάχος ἢ λέξη διατηριέται, μὲ φαίνεται, στὴ Χιὸ καὶ στὸν Ἰσομέ καὶ θὰ τὴν ἔχη ὁ Πασπάτης στὸ Ἰλωσσάριό του), ángel=ἄγγελος, mirischeu=μυρίζω (Doušchata mi na mléco mirische. Παροιμ. Πολ.), xilyádo=χίλια, edna χί-

lyáda=μιά χιλιάδα κατλ. Καὶ στέ : pari v' bróï=μὲ μετρητά, δὲν ξέρω μήπως κείνο τὸ bróï εἶναι τὸ Ἑλληνικὸ **μπρός**. Ἀπ' ἄλλες γλώσσες : boutilka=μποτίλλια, magázin=μαγαζί, vino=κρασί, momént=στιγμὴ κατλ.

(Ἀκολουθεῖ

ΛΥΔΟΣ ΠΟΔΑΒΡΟΣ

ΤΑ ΜΑΤΙΑ ΑΥΤΑ ΠΟΥ ΜΕ ΚΟΙΤΟΥΝ

(E. SCHWANGART)

Τα μάτια αὐτα που με κοιτοῦν. Ωμίμενα !
Πιὸς μ' ἔχει ἔτσι ἄλλη μια φορὰ κοιτάξει ;
Πιά θύμηση παλῖα ἀπ' τα περασμένα
Ζητάει παλῖα φαρμάκια νὰ μου στάξει ;

Καμια καρδια ποῦχω τὴν προσπεράσει
Κι' ἀπρόσεχτα στο δρόμο μου πατήσει,
Καμια ψυχη που στὴς ζωῆς τὴ βιάση
Στο διάβα μου φαρμάκι εἶχω ποτίσει ;

Δεν ξέρω πια' μα σα νὰ τιμωράει
Κάνα μου κρέμα ἀπλήρωτο τῆς νιότης,
Ἐτσι ἡ ματιά σου τώρα μου μιλάει,
Κι' ὁμως παγώνω μπρὸς στο βουβαμό τῆς.

K. ΚΑΡΘΑΙΟΣ

ΕΘΝΙΚΗ ΑΤΜΟΠΛΟΪΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΓΡΑΜΜΗ ΑΙΓΑΙΟΥ ΠΕΛΑΓΟΥΣ

Τὸ μὲ διπλὰς ἑλικας καὶ μηχανάς, **ἀφθάσιου ταχύτητος**, πολυτελείας καὶ ἀνέσεως θαλαμηγὸν ἀτμόπλοιοι «ΕΣΠΕΡΙΑ» ἀναχωρεῖ ἐκ Πειραιῶς (Παράλια Τρούμπας) :

Ἐκάστην ΠΕΜΠΤΗΝ ὥρα 11 μ. μ. ἀκριβῶς διὰ **Σύρον, Ἄνδρον, Κόρθιον, Τήνον**.

Ἐκαστον ΣΑΒΒΑΤΟΝ ὥρα 2 μ. μ. ἀκριβῶς διὰ **Χιον, Σμύρνην, Μυτιλήνην, Θεσσαλονίκην**.

Διὰ πλείονας πληροφορίας ἀπευθυντέον :

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ. Γραφεῖα Γενικῆς Διευθύνσεως Ἀπελλσῦ-1, ἀριθ. Τηλ. 320.

ΕΝ ΠΕΙΡΑΙΕΙ. Γενικὸν Πρακτορεῖον ὁδὸς Φίλωνος, ἀριθ. 44, ἀριθ. Τηλ. 227.

ΣΗΜ. Αἱ κατὰ τὸ ἐκδοθὲν δρομολόγιον ὕροι ἀρτίσεως καὶ ἀναχωρήσεως ἐν ἑκάστῳ λιμένι εἶναι ἀπολύτου Σιδηροδρομικῆς ἀκριβείας.

»» ΑΘΗΝΙΩΤΙΚΕΣ ΓΡΑΦΕΣ ««

M.

Μου ἀρέσει, ὦρες-ὦρες, νὰ θολῶνω τὶς θύμησές μου, νὰ τὶς βεβηλῶνω, καὶ νὰ χαίρουμαι κατόπι τὸ ξελαγάρισμά τους.

Μου ἀρέσει νὰ νοιώθω τὴν ἐξίγνισή σου ποὺ μοῦ χαρίζεις, σὰν ἱέρισσα κι ἀφροκρατόρισα, μὲ τὸ φιλι τῆς Ἀγάπης.

Οἱ ἀράδες ποὺ σοῦ γράφω σὲ τέτοιες ὥρες μοῦ φαίνονται πὼς ἀνεβοκατεβαίνουνε σὰν ἀνήσυχο στήθος, ταραγμένο.

Καὶ μοῦ ξεφρέβγουνε τότες κάτι λογάκια ποὺ μόλις τὰ παίρνει τὸ ἀφτί τοῦ ἀθρώπου καὶ ποῦ γιομίζουνε τὴν καρδιά μου τὴν ἀχόρταγῃ.

Ἔμῃσι....

Ποιὸς μπορεῖ νὰ πεῖ πὼς κυλάω μὲ τὸ κέφι τοῦ ὄχλου ;

Ἐγὼ συναντάω πάντα, σὲ κάθε δύσκολη ὥρα, τὴν ἀγιοσύνη ποὺ σκορπάει τὸ μέτωπό σου.

Ἀντικρύζω τὴ ματιά σου καὶ φέρνω στὸ νού μου τὴ Γοργόνα ποὺ σταματᾷ τὰ ἑλληνικά τὰ καράβια καὶ ρωτᾷε τοὺς νάφτες·

— Ζεῖ ὁ Βασιλιάς ὁ Ἀλέξανδρος ;

Γιατὶ καὶ σὺ θέλεις νὰ ξέρεις ἂν ἔχω πάντα μέσα μου τὴν πίστη ποὺ σώζει.

Γιατὶ μὲ θέλεις θρησκο ἐσὺ στὴ Ζωὴ καὶ στὴν Ἀγάπη, καὶ γι' αὐτὸ μὲ ραντίζεις μὲ τὸ ἀγίασμα τῆς γλύκας σου καὶ μὲ τῆς ἀγιοσύνης σου τοὺς κρίνους.

Καὶ σοῦ λέω ἐγὼ·

— Ζεῖ ὁ Βασιλιάς ὁ Ἀλέξανδρος.

N.

Εἶναι κάτι γυναῖκες γύρω μου, κάτι γυναῖκες μὲ ζητιάνικα μάτια.

Ἡ φωνὴ τους εἶναι ψέφτικη, καὶ τὰ χεῖλιά τους τρέμουνε ὅταν κάνουνε πὼς γελοῦνε.

Κι καταβαίνω πὼς δὲν ἔχουνε ἀληθινὰ καμιὰν ὑπόληψη στὸ μαγνήτη τῆς ματιᾶς τους.

Δὲν εἶναι καθρέφτης τοῦ ἑαυτοῦ των τὸ πρόσωπό τους.

Κ' εἶναι κακοφιλημένες γυναῖκες ἀφτές.

Δὲν μπορῶ νὰ μοιράσω τίποτα μαζί τους.

Γιατὶ πολὺ σὲ ἀγάπησα.

Πολὺ γλυκὰ φιληθήκαμε οἱ δύο μας.

Ἦθελα νὰ μὴν τὰ εἶχανε οἱ γυναῖκες ἀφτές τὰ ζητιάνικα τὰ μάτια, γιατί θὰ μποροῦσα τότες νὰ τὶς λυπηθῶ.

Καὶ εἶναι τόσο κακοφιλημένες καὶ ἀσυμπάθιστες, ποὺ δὲ θέλω νὰ τὶς κάμω νὰ κλάφουνε.

Δὲ θέλω νὰ τὶς πικράνω.

Δὲ θέλω νὰ τὶς πονέσω.

Δὲν τὶς θέλω γύρω μου.

Ξ.

Δὲν μπορῶ νὰ κρύψω πὼς τὸ κορμί σου ἀγάπησα πρῶτ' ἀπ' ὅλα.

Τὸ εἶδα ὀρθό.

Ἀνέβαινε σὰ δέηση.

Καὶ εἶτανε ἡ κίνησή του τόσο ἐλκυστικὴ—ὡσαννὰ—πρὸς τὰ πάνω, κ' εἶτανε τόσο λιγωμένα γύρω σου ὅλα, κ' εἶτανε τόσο γλιαρρὸς καὶ ἀρωματισμένος ὁ ἀέρας σου, ποὺ μὲ πήρες μαζί σου.

Γι' αὐτὸ μὲ πίστη διαλαλῶ πὼς τὸ κορμί σου ἀγάπησα πρῶτ' ἀπ' ὅλα.

Γι' αὐτὸ, κὶ ὅταν περνᾷ ἀπὸ τὸ πρόσωπό μου ἡ χαρὰ, κὶ ὅταν κατεβαίνει ἀπὸ τὰ μάτια μου ἡ θλίψη, ἀναζητῶ τὸ κορμί σου.

Καὶ θέλω νὰ γλιστρήσω ἀπάνω σου καὶ νὰ κυματίσεις δάκρυα στὴν ὀρμὴ μου καὶ νὰ φύγουμε κ' οἱ δύο μας μὲ τὸν ἀέρα σου.

Ἦσαννά...

ΚΩΣΤΑΣ ΓΑΖΙΑΣ

Ἐτοιμάζομεν τὸ

«ΑΝΑΜΝΗΣΤΙΚΟΝ 1912 - 1913»

τὸ ὁποῖον θὰ λάβουν οἱ συνδρομηταὶ μας ἀντὶ ἐνὸς τακτικοῦ τεύχους, καθὼς καὶ οἱ τῶρα ἐγγραφόμενοι.

Τὸ «ΑΝΑΜΝΗΣΤΙΚΟΝ» θὰ τυπωθῇ εἰς πολυτελέστατον χαρτί, μὲ τριχρόμους εἰκόνας καὶ χρωματιστὰς φωτοτυπίας ἐκτὸς τοῦ κειμένου, καὶ ἄλλας μικροτέρας τῶν ζωγράφων Θελαίας Φλωρᾶ-Καραβία, Ν. Φερεκίδου, Π. Ρούμπου, Γ. Ροῦλου, Β. Χατζῆ, Θ. Θωμοπούλου, Ε. Ἰωαννίδου, κ. λ. π.

Ἔστω ἡ ὕλη καὶ αἱ εἰκόνας ἀνέκδοτα

Συνεργάται : Παῦλος Νιρβάνας, Ἡλ. Π. Βουτιερίδης, Μ. Μαλακάσης, Γρ. Ξενόπουλος, Ζ. Α. Παπαντωνίου, Δ. Καλλιμάχος, Μάρκος Αἰδύρης, Α. Ἀρβανιτοπούλου, Δημ. Βουτυράς, Γ. Βεντήρης, Θ. Ροδάς, Κίμων Μιχαηλίδης.

Σελίδες 60, σχῆμα μεγάλο 32X24

Τίποτε δὲν θὰ φειδαλευθῶμεν διὰ νὰ εἶναι τὸ «ΑΝΑΜΝΗΣΤΙΚΟΝ» ἀντάξιον τῶν μεγάλων γεγονότων.

Τιμὴ δρ. 6—Ἐξωτερικοῦ φρ. 6.50

Οἱ ἐγγραφόμενοι καὶ προαποστέλλοντες ἀπ' εὐθείας εἰς τὰ γραφεῖα μας δρ. 5. (τοῦ ἐξωτερικοῦ φρ. 5.50) θὰ λάβουν τὸ «ΑΝΑΜΝΗΣΤΙΚΟΝ» ἐγκαίρως ἐλεύθερον ταχυδρομικῶν.

«ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΑ»
Εἰκονογραφημένον Περιοδικὸν
ἰδρυθέν τὸ 1900

Ὁ Διευθυντὴς
Κίμων Μιχαηλίδης

Ἐγγραφή ἔτησια δρ. 16-φρ. 20
Ἀθῆναι Ὁδὸς Ἀριστοτέλους 35

ΜΙΑ ΑΓΝΩΣΤΗ ΣΕΛΙΔΑ

Σ ἡ σοβαρή και πάνου σ' ἐπίσημα χαρτιά και πλεροφορίες στηριγμένη, ὄχι πιά ἱστορία, μά μελέτη διπλωματική και ἱστορική γιά τόν Ἑλληνοβουλγαρικό πόλεμο πού δημοσιεύει στή «Νέα Ἡμέρα» ὁ φίλος Γρηγ. Βασιλάς, δημοσιεύεται (26 τοῦ Ἀπριλίη) και μιὰ ἀγνωστη ἱστορική σελίδα πού τήν ξανατυπώνουμε και μεῖς ἐδῶ. Μές στά τόσα λάθια πού γενήκανε τήν κρίσιμη ἐκείνη ἐποχή, ἕνα λάθος μεγάλο εἶναι και ἡ ἀδράνεια στήν ὁποία εἶχε καταδικαστεῖ ἀπό τήν Κυβέρνηση ἕνας διπλωμάτης τῆς περιωπῆς τοῦ κ. Ἰ. Δραγούμη.

Ἦταν εἶχαμεν εἰσέλθῃ εἰς τήν Θεσσαλονίκη, ὁ κ. Ἰ. Δραγούμη, τώρα ἐπιτετραμμένος εἰς τήν Πετρούπολιν, και τότε ἐφεδρος δεκανεύς, ἀπεσπασμένος εἰς τὸ Γενικόν Ἐπιτελεῖον ὡς Πολιτικός Σύμβουλος, συνητήθη, ἀμέσως, μετὰ τοῦ Στάντισεφ, τότε ἐφεδρου ὑπολοχαγοῦ, και πρεσβευτοῦ πρὶν και μετὰ τὸν πόλεμον εἰς τὸ Παρίσι. Ἦ συνάντησις ἐγένεν εἰς τὸ Ἑλληνικὸν Προξενεῖον. Ὁ κ. Δραγούμη ἤρχισεν ὁμιλῶν περὶ τῶν Ἑλληνικῶν ἀξιώσεων. Ἐπῆρε τὸν χάρτην και ἐχάραξε τήν γραμμὴν, ἡ ὁποία ἐπρεπε νὰ δοθῇ εἰς τήν Ἑλλάδα και τήν ὁποίαν, ἡμεθα ἀποφασισμένοι, νὰ διεκδικήσωμεν. Ἦ γραμμὴ αὐτή, ἡ ὁποία ἐπεδείχθη εἰς τὸν Βούλγαρον Πολιτικὸν Σύμβουλον τῆς Στρατιᾶς τοῦ Θεοδωρῶφ, περιελάμβανε τὰς Σέρρας, τήν Δράμαν και τήν Καβάλλαν. Ὁ Βούλγαρος διπλωμάτης ἀπέφυγε νὰ δώσῃ θετικὴν ἀπάντησιν. Ἦκουσε μόνον και ἔλαβεν ὑπὸ σημείωσιν. Ὦταν ἡ συνομιλία ἐτελείωσεν ὑπερῆθη, ὅτι τήν γραμμὴν τῶν Ἑλληνικῶν ἀξιώσεων θὰ διεδίδασκεν εἰς τήν Κυβέρνησιν του και ὅτι, εὐθύς μόλις θὰ ἐλάμβανε τήν σχετικὴν ἀπάντησιν, θὰ ἐσπευδε νὰ τήν ἀνακοινώσῃ εἰς τὸν κ. Δραγούμη. Ἦ ἀπάντησις ἕμως τῆς Βουλγαρικῆς Κυβερνήσεως δὲν ἤρχετο γρήγορα και, ἐν τῷ μεταξῷ, εἰς τὸν κ. Δραγούμη ἀνετέθη ὑπὸ τοῦ Βασιλέως Γεωργίου μία μυστικὴ ἀποστολή. Ὁ κ. Δραγούμη τότε ἦλθεν εἰς τὰς Ἀθήνας και δὲν ἐπανῆλθεν εἰς Θεσσαλονίκη. Ὁ πρωθυπουργὸς κ. Βενιζέλος, ἐνόμισε καλὸν νὰ τὸν κρατήσῃ εἰς τὴν πρωτεύουσιν. Αἱ συζητήσεις μετὰ τὴν Βουλγαρίαν διὰ τὰς ἀξιώσεις μας διεκόπησαν. Ἐμειναν εἰς τὸ σημεῖον τῆς ἀπαντήσεως. Ἐκτοτε, καμμία ἄλλη συζήτησις δὲν εἶχε γένη. Πρώτην φορὰν τώρα ὁ πρίγκηψ Νικόλαος ἐχώριζεν ἀπὸ τὴν Βουλγαρικὴν κατοχὴν τὸ καθαρῶς ἑλληνικὸν ἔδαφος, τὸ ὁποῖον, και αὐτὸ ἀκόμη, μᾶς διημφισβήτουν οἱ Βούλγαροι και ἀργότερα διεπραγματευόμεθα μετὰ τὸν Ἰβάνωφ τὰς ἑδαφικὰς διαφοράς, τὰς ὁποίας εἶχον ὡς λύσιν τὴν γραμμὴν τῆς Διαχωρήσεως.

ΓΡ. ΒΑΣΙΛΑΣ

ΧΑΡΑΧΤΗΡΕΣ

Ο ΣΟΣΟΣ

— Λογουχάρη. Τοῦ δίνεις νὰ διαβάσει ἕνα βιβλίον τοῦ Βεράρεν.

— Πιάρ' το' εἶναι καλό...

— Δέ μου χρειάζεται. Τύχῳ διαβάσει... στά Βελγικά!

Ο ΕΠΙΤΗΔΕΙΟΣ

Λογουχάρη. Εἶναι φίλος και τοῦ Βενιζέλου και τοῦ Ράλλη. Στὸ Βενιζέλο λέει:

— Πιάω μετὰ τὸ Ράλλη γιά νὰ μαθαίνω τί σκέφτεται...

Στὸ Ράλλη λέει:

— Μή με παρεξηγεῖς πού με βλέπεις μετὰ τὸ Βενιζέλο.

Ἔτσι σὲ ὑπερετῶ καλύτερα γιὰ τὸ παίρνω λόγια γιά σέ-νανε....

Ο ΠΑΤΡΙΩΤΗΣ

Λογουχάρη. Ἐχει ὑπογραφεῖ ἡ ἀνακαχὴ κι αὐτὸς γυρίζει ἀματωμένους στοὺς δρόμους τῆς Ἀθήνας.

— Γιά πού, μετὰ τὸ καλό;

— Γιά τὴν Ἠπειρο! Πρέπει, βρε ἀδερφέ, ὅλοι μας νὰ τρέξουμε κεῖ πάνου πού πολεμοῦνε τὰ δέρφια μας!

Ο ΠΟΛΙΤΙΚΟΣ

Λογουχάρη. Σὲ κάπια συζήτησι μετὰ καθαρευουσιάνους παίρνει τὸ μέρος τῆς καθαρεύουσας.

— Μά ἐσύ 'σαι δημοτικιστὴς!...

— Ἰσα ἴσα μετὰ τὴν πολιτικὴ θὰ πάει τὸ ζήτημα μπροστά....

Ο ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΣ

Λογουχάρη. Πάνου ἀπὸ τὸ κρεβάτι του ἔχει μιὰ πελώρια εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ. Κάτου ἀπὸ τὸ μαξιλάρι του ἔχει δυὸ μῆνυσεσ ποι' τοῦ στείλανε χτές βράδι. Μιὰ γιά πλαστογραφία και μιὰ γιά συκοφαντία.

Ὁ Χριστιανὸς αὐτὸς μπορεῖ νὰ λέγεται και Κούρτοβικ.

ΘΕΟΒΡΑΣΙΟΣ

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΠΟΙΗΤΕΣ ΜΑΣ

ΤΑ «ΓΡΑΜΜΑΤΑ» (POB 1146. Alexandrie Égypte) παρακαλοῦν τοὺς ποιητὲς μας νὰ στείλουν τὰ βιβλία τους γιά μιὰ μεγάλη μελέτη πού ἐτοιμάζουν γιά τὴ σύγχρονη Ἑλληνικὴ ποίηση, πού θὰ δημοσιεύει Ἑλληνικά, Γαλλικά κ' Ἑγγλέζικα.

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΣΑΒΑΤΟ

Ίδιοκτήτης: Δ. Η. ΤΑΪΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΔΡΟΜΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ, άρ. 4, ΑΘΗΝΑ

Συντρομή χρονιάτικη: Για την Ελλάδα και την Κρήτη δρ. 10. Για το εξωτερικό φρ. χρ. 12,50.—Για τις επαρχίες δεχόμαστε και τρίμηνες συντρομές (3 δρ την τριμηνία).—Κανένας δε γράφεται συντρομητής α δεν προπληρώσει τη συντρομή του.

20 λεπτά το φύλλο.—Τα περασμένα φύλλα πουλιούνται στο γραφείο μας διπλή τιμή.

Βρίσκεται στην Αθήνα σ' όλα τα κίосκια, και στις έπαρχίες στα πρακτορεία των Εφημερίδων.

Παραγραφία

ΣΤΑΘΜΟΣ, κι από τους πιο σημαντικούς, της γλωσσικής Ίδεας και ή δίκη του Δελμούζου. Όχι για την άθωοτική της την απόφαση—αυτή τη Δικαιοσύνη μας τιμεί—μά για την παληκαρία την άπολογία του Δελμούζου που, ύστερ' απ' αυτήνε, και να καταδικαζότανε, ή δίκη του σταθμός της Ίδεας πάλι θάπόμνε και ή καταδίκη του νίκη της Ίδεας θά χαραχτηριζότανε.

Γιατί με την άπολογία του ο Δελμούζος άνοιξε καινούριο δρόμο στην Ίδέα. Το δρόμο της άπόλυτης ειλικρίνειας. Παληκαρία μίλησε, τίμια κήρυξε τις ιδέες του, ήφραβα τους πόθους του φανέρωσε, και νίκησε.

Είτανε γνωστό, όχι μόνο σ' όσους άπό σιμά τη δίκη παρακολούθουσανε, μά και σ' όλους έρως έδώ, πως άπό τους πέντε έφετες τ' Αναπλιού, οι δυό μοναχά είντοισαν άθωοτικοί. Ό τρίτος—γιατι τρεις με δυό βγάλανε την άπόφαση—όρισμένα ύστερ' άπό την άπολογία του Δελμούζου θά τραβήχτηκε. Γιατι ή Παληκαρία πείθει, τραβάει, επιβάλλεται. Και τό είπαμε, μοναχ' αυτή όδηγεί στη Νίκη.

Και νά, τό μεγαλύτερο δίδαγμα και τό μεγαλύτερο κέρδος άπό τη δίκη τ' Αναπλιού. Χτύπησε κάτω τό διαταγμό, τις έπιφυλάξεις, τά μασημένα λόγια, και μάς έδωσε ένα Δελμούζο γιγαντιό. Όπως τονέ λαχταρούσαμε κι όπως του άξιζε νύνα μά και φιλοδόξησε να γίνει της Παιδείας μας ο άναμορφωτής.

Όστερ' άπό τό Δελμούζο σειρά παληκαρία θά βγούνε. Γιατι μά και νίκησε ή Ίδέα στο Κιλκίς, γλήγορα θά πε-

ράσει και τά στενά της Κρέσνας. Ό δρόμος καθαρίζεται πιά. Ό όχτρος φεύγει πανικόβλητος.

Ό,τι κήρυξε ο μέγας μας ο Ψυχάρης με τό «Ένας λαός ύπώνεται άμα δείξει πως δε φοβάται την Αλήθεια» και με τάλλα τά θεία λόγια του, έρχεται σήμερα ο Δελμούζος νάν τό εφαρμόσει στην πράξη και νά ύφωθεί. Ναι, νά ύφωθεί κι αυτός, και μαζί του κι όλ' ή διανοούμενη, ή πνευματική Ελλάδα. Θάκολουθήσει, δε γίνεται, και του λαού ο ύψωμός, γιατι ο λαός τραβάει πάντα πίσω από τους διαλεκτούς του.

Και κάνει κανείς άθελα τη σκέψη: όταν ξεέπασε τελευταία τό Γλωσσικό ζήτημα μέσα στη Βουλή, αν είχαμε στη θέση του Βενιζέλου ένα Δελμούζο, τό Ζήτημα θά κερδιζότανε και δε θάμπαινε μέσα στο Σύνταγμα τό άφθρο τό έλευινό.

ΕΝΑΣ Δελμούζος, κυβερνήτης της χώρας, θάν τάπαιζε όλα για όλα μέσα στη Βουλή, όπως τάπαιζε όλα για όλα μέσα στο Δικαστήριο. Και θά νικούσε και μέσα στη Βουλή, όπως νίκησε και μέσα στο Δικαστήριο.

Τό.τε κ' ένας έφετης, ύστερ' άπό την άπολογία του:—Νά, τέτιοι άντρες άξιζε να κυβερνούνε τη χώρα.

Τι νά γίνεται ο κ. δεσπότης του Βόλου; Θάκρυψε τη ντροπή του κάτω από τό ράσο του και θά τραβήξε για την έπισκοπή του να τελιώσει εκεί «έν ειρήνη και ήσυχία» τις ημέρες του. Νά μάς τονέ χαιρετάτε.

Νά μάς χαιρετάτε και τό χρεωκοπημένο λόγιο κ. Αμπελά που, όσο κρατούσε ή δίκη, έγραφε δώ με τά χέρια και δε τά πόδια άρθρα κερανοβόλα στις «Αθήναι» και στις άλλες φημερίδες του, βρίζοντας και συκοφαντώντας τους άθρώπους πουστειλε με την άνόητη και κολοκυθένια του άνάκριση στ' Ανάπλι να δικαστούν.

Νά μάς χαιρετάτε και τον κ. Μπουφόπουλο Μπουφιδη, και τον άξιο τους σύμμαχο Κούρτοβικ, και τον κ. Ν. Δημητρακόπουλο, τον άλλοτε ύπουργό, που έστειλε, λένε, στ' Ανάπλι τό πρωτοπαλλήκαρό του Πετροκάκο να εργασει για την καταδίκη τους. Νά μάς χαιρετάτε ακόμα και τον Εισαγγελέα των Έφετων κ. Έθνοσωτήριον Έθνοσωτηριάδη που πήρε, λένε, την ύπόθεση κατάκαρδα και ζήτησε να καταδικαστούν οι τρομεροί αυτοί κακούργοι για να σωθει τό Έθνος.

Και οι κακούργοι άθωωθήκανε και τό Έθνος δεν καταστράφηκε κι ο κ. Έθνοσωτηριάδης περιμένει τώρα νάν του παρουσιασει άλλη ευκαιρία για να σουβλίσει τους δημοτικιστές.

ΝΑ ΤΥΠΩΘΕΙ ή άπολογία του Δελμούζου. Μά μοναχ' αυτή; Και του Σαράτση ή άπολογία να τυπωθει και του Μπιτζάνη και του Ασπιώτη, και ο ύτέροχος λόγος του Τριανταφυλλόπουλου—να τυπωθουν όλα τά πρακτικά της Δίκης (να στενογραφήκανε τάχα);, όχι μόνο για την ιστορία, μά γιατι θάναι και τό πιο διδαχτικό άνάγνωσμα για τους νέους. Άν άποφασισει μάλιστα ο «Έκπαιδευτικός Όμιλος» να μάς δώσει έναν τόμο του Δελτίου του, σάν τον

τελευταίο, με τὰ πρυχτικά αὐτῆς τῆς δίκης, νάνα σίγουρος πὼς θὰ μᾶς δώσει τὴν πιδ διαλεκτὴ ὕλη.

Ἐλπίζουμε πὼς θὰ βρεῖ σωστὴ τὴ σκέψη μας.

ΠΑΑ·Ι· στά δυὸ τιμημένα ὀνόματα τῶν ἑφετών τ' Ἀναπλιῶ κ. κ. Λουκάκου καὶ Γρηγορογιάννη πού με καθὰ ματιὰ εἶδαν τὰ πράματα κι ἀπὸ τὴν ἀρχὴ δείξαν πὼς θὰ δικάσινε λεύτεροι ἀπὸ κάθε πρόληψη καὶ προκατάληψη, ἀξίζει νὰ μπεῖ καὶ τὸνομα τοῦ Πρωτοδίκη κ. Δημοστένη Ζήλου, πού ὡς μάρτυρας τῆς ὑπεράσπισης θαμάστηκε γιὰ τὴν ὀρθὴ του κρίση καὶ γιὰ τὴν πλατιά του εὐλιχρίνεια.

Αὐτὸ ἑμᾶς δὲ μᾶς ξάφνιασε καθόλου, γιὰ τὸν κ. Ζήλον τὸν ἐ γνωρίζαμε ἀπὸ χρόνια, ἀπὸ φοιτητὴ ἀκόμα, ὡς ἕναν ἀπὸ τοὺς διαλεκτοὺς νέους πού παρακολουθοῦσε με ἀγάπη κάθε προδευτικὸ κίνημα, καὶ ποῦγραφε με τὸ ψευτόνομα «Σπῆλιος Ἀνθίας» τῆξεχαστα κείνα Θεσσαλικά δηγήματα στοὺς πρώτους τόμους τοῦ «Νουμά».

ΚΟΣΜΟΔΙΟΡΩΤΕΣ!! ...

Χαρισμένο στὸν Ἐφετολόγιο καὶ σὸ σινάφι του...

Τὸ μυαλό τους πηγμένους ἰχώρας
Καὶ τὰ μάτια στὶς κόχες χωμένα
Γύρω ρίχνοννε βλέμματα χαθνα
Καὶ τοῦ γήλιου δὲ βλέπουν τὸ φῶς.

Ἐνας μαῦρος μπερντὲς τοὺς σκεπάζει
Τὸ κορμί, τὴ ματιὰ τους, τὴ σκέψη.
Μὲ μπαμπάκια τ' αὐτιὰ βουλωμένα
Καὶ σκουλήκια στὸ στόμα τους ζοῦν.

Μὲς στάνηλια κατώγια ριγμένοι
— Δὲν ἀκοῦν τῶν πουλιῶν τοὺς λάλους...
Τοὺς παπύρους αὐτοὶ ξεσκαλίζουν
καὶ ζητᾶν κατηγορία νὰ βροῦν.

Ποιητὲς! Πλαστογράφοι, Ταρτοῦφοι
Στὸ βουρκάδι πνιγμένοι, φαντάζουν
Πὼς τὸν κόσμον θὰ σώσουν σκορπώντες
Τὸ φαρμάκι τῆς ψεύτρας ὀχιάς.

Μὲς στὰγκάθια πλεγμένοι ρεκάζουν
Καὶ πουλοῦν τὸ Χριστὸ σὰν Ἰοῦδες.
Σὰν κοράκια κρωξίματ' ἀφήνουν
Καὶ τὸν «Τύπον τῶν ἡλῶν» ζητοῦν.

Φτοῦ σας! Κράχτες βραχνόφωνοι. Φτοῦ σας!
Ἄλλοι μ' ἄλλοι πάντα δεμένοι
Δὲν πετάτε στοὺς ὄριους αἰθέρες
Ποῦ τραγοῦδι καινούργιο κυλά.

Γαλάτσι 28 IV 914 ΠΑΝΟΣ Δ. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΤΑ ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΑ ΜΑΣ

Στὸν τελευταῖο τόμο τοῦ «Δελτίου τοῦ Ἐκπ. Ὁμίλου» δημοσιεύεται καὶ μιὰ μελέτη τῆς κ. Π. Σ. Δέλτα με τὸν παραπάνου τίτλο Ἡ κ. Δέλτα βάζει κάτω ἀπὸ τὸ μικροσκοπιο τὰ *ἐγκριμένα* «Ἀναγνωστικά» καὶ τὰ φιλολογοῦν, βγάζοντάς τους στὰ φῶρα ὅλα τὰ καταστροφικά, γιὰ τὸ μυαλό καὶ γιὰ τὴν ψυχὴ τοῦ παιδιοῦ, μικρόβια. Ἡ κ. Δέλτα βλέπει ὄχι μόνο με τὰ μάτια διανοητικῆς κυρίας, μὰ καὶ με τὰ στοργικά μάτια ποινόψυχης μητέρας, τὸ κακό πού γίνεται στὰ παιδιὰ με τὰ τέτια ἀντιπαιδαγωγικά Ἀναγνωστικά, καὶ τὸ χτυπάει ἀλύπητα. Ἀπὸ τὴ μελέτη τῆς ξανατυπώνουμε ἐδῶ ἕνα κεφάλαιο, τὸ ἀκόλουθο :

Μὰ δὲν ἔπαθε μόνο ἀτροφία τὸ παιδικὸ μυαλό· ἔχει χαλάσει συνάμα. Δὲν εἶναι μόνη ἡ γλῶσσα καὶ ἡ φιλολογικὴ διατύπωση τοῦ ἀναγνωστικοῦ μας πού εἶναι κακὴ· ἡ οὐσία εἶναι ἀκόμη χειρότερη, ἰδίως στὸ ἡθοπλαστικὸ κεφάλαιο. Ἐκεῖνο π. χ. πού ἀπὸ τὴν ἀρχὴ ὡς στὸ τέλος κάνει ἐντύπωση στὰ ἑλληνικὰ ἀναγνωμαστάρια, μὰ προπάντων στὰ τέσσερα πρώτα, εἶναι ἡ ἔλλειψη ἀνωτέρων αἰσθημάτων, ὅπως ἡ εὐγένεια ἢ ὑπερηφάνεια, ἡ τόλμη, ἡ ἀξιολογία, ἡ αὐτοθυσία. Καὶ ἀπεναντίας, ἐκεῖνο πού τὸ περισσότερο καλλιεργεῖται ἀπὸ τὸ ἀναγνωστικὸ στὸ παιδί εἶναι ἡ φροντίδα τοῦ ἑαυτοῦ του, ὁ φόβος μὴν κκοκπάθη, ὁ φόβος τῆς ἀρρώστιας. Τὸ τετράστιχο τοῦ παιδικοῦ τραγοῦδι «Τὸ Ἀρνάκι»:

Καθὼς παιδί μου προχωρεῖς
Καὶ σὰν ἑλάφι τρέχεις,
Νὰ κκοκπάθης ἡμπορεῖς
Καὶ πρέπει νὰ προσέχης

Ἐγινε εὐαγγέλιο στὸ ἀτολμο μυαλὸ τῶν διαφόρων συγγραφέων τῶν ἀναγνωστικῶν μας.

Πάρετε ὀλόκληρη τὴ σειρά τὰ διηγήματα τῶν πρώτων βιβλίων· ἀρκεῖ νὰ διαβάσῃ κανεὶς τὶς ἐπικεφαλίδες γιὰ νὰ καταλάβῃ τὴν ἡθοπλαστικὴ σημασία πού ἔχει τὸ περιεχόμενο. Στὸ Βιβλίο Α' :

— «Τί παθαίνει εἰς βοσκὸς ψεύτης» (σ. 5).
— «Τί παθαίνει ὁ φιλόνομος Ἐκτωρ» (σ. 11).

— «Τί ἔπαθον αἱ δύο φιλόνομοι αἴγες» (σελ. 16).

— «Τί ἔπαθε τὸ ἀπειθὲς ψαράκι» (σ. 21), καὶ ἄλλα πού ἀφήνω.

— «Τί παθαίνει εἰς βάρβαρος ὅστις ἔβλαψεν ἕνα ποντικόν» (Β, σ. 61).

— «Τί παθαίνει εἰς ὑπερήφανος λύνος» (σ. 47).

— «Τί ἔπαθεν εἰς πετεινὸς διὰ τὴν ὑπερήφανεάν του» (σελ. 49).

— «Τί παθαίνει εἰς κόραξ στολισθεὶς μετὰ παγωνίων» (σ. 105). ἀφῆνω πολλὰ καὶ παραλείπω τ' ἀμέτρητα. «Τί παθαίνει» τῆς Γ' καὶ Δ'. Ἡ ἠθικὴ ποῦ βγαίνει ἀπ' ἔλα τὰ διηγήματα τῆς σειρᾶς τῶν ἀναγνωστικῶν εἶναι πῶς τὸ παιδί πρέπει νὰ εἶναι καλὸ, γιατί ὁ κακὸς ἄνθρωπος κινδυνεύει νὰ κακοπάθῃ. Ἔτσι «ὁ φιλόνεικος Ἐκτωρ», ἕνα σκυλάκι ποῦ χωρὶς λόγο δαγκάνει ἕνα μεγάλο σκύλο, τίς τρώγει, καὶ κλαίγει γιατί πονεῖ. «Αἱ δύο φιλόνεικοι αἰγες» ἔπεσαν στὸ ποτάμι καὶ πνίγηκαν. «Τὸ ἀπειθεὶς ψαράκι» ἔφαγε τὸ δόλωμα καὶ πιάστηκε στὸ ἀγκίστρι. «Ὁ βάρκαρος ὅστις ἐβλάπεν ἕνα ποντικόν», ὕστερα ἀπὸ ἔλα φαγώθηκε ἀπὸ ἕνα γεράκι. «Ὁ πετεινὸς διὰ τὴν ὑπερηφάνειάν του» φαγώθηκε καὶ αὐτὸς ἀπὸ ἕνα γεράκι, κτλ. Ὅλα αὐτὰ τὰ κακὰ συμβαίνουν κατὰ τύχη, στέλλονται ἀπὸ κάποιο θεὸ ἄγνωστο γιὰ νὰ τιμωρηθοῦν οἱ κακοί.

Τὸ σύστημα αὐτὸ εἶναι ἀντιπαιδαγωγικὸ ὅσο παίρνει. Τὸ παιδί συνηθίζει νὰ περιμένῃ πάντα τιμωρία γιὰ τὴν κακὴ πράξη καὶ τὴν ἀμοιβή τῆς καλῆς· ὅτι καὶ ἂν κάνῃ, τὸ κάνει μετ' ὑπολογισμοῦ· ἀποφεύγει τὸ κακὸ ἀπὸ φόβο τῆς τιμωρίας, ἀπαιτεῖ νὰ τιμωρηθῇ ὅποιος τὸ βλάβῃ καὶ δὲν κάνει τὸ καλὸ, ἀκόμα καὶ τὸ ἐπιλοῦστατον καθήκον του, παρὰ ἂν πρόκειται νὰ μαθευτῇ καὶ νὰ τοῦ δοθῇ ἡ ἀμοιβή. Τὸ αἶσθημα ἔμως αὐτὸ εἶναι μικρὸ καὶ πρόστυχο· καλὸ εἶναι νὰ μαθαίνῃ τὸ παιδί νὰ κάνῃ τὸ καθήκον του ἐπειδὴ πρέπει, ἀπὸ ὑπερηφάνεια, ἀπὸ ἀξιοπρέπεια. Οἱ ἀμοιβές καὶ οἱ τιμωρίες ἄλλωστε δὲν εἶναι κοινές στὴ ζωὴ ὥστε εἶναι περιττές καὶ στὰ βιβλία.

Μαθαίνει ἐπίσης τὸ παιδί πῶς δὲν πρέπει νὰ λέγῃ ψέματα· ἀπὸ κανένα διήγημα ἔμως ἔπου πρόκειται γιὰ ψέμα δὲ βγαίνει πῶς πρέπει νὰ λέμε τὴν ἀλήθεια γιατί τὸ ψέμα εἶναι ἐλάττωμα ποταπὸ καὶ σιχαμένο ποῦ μᾶς λερώνει· πῶς πρέπει νὰ λέμε τὴν ἀλήθεια ἀπὸ ὑπερηφάνεια, χωρὶς ὑπολογισμοῦς, ἔστω καὶ ἂν μιὰ τολμηρὴ ἀλήθεια μᾶς φέρῃ κάποτε σὲ δυσκολίες, ἀκόμα καὶ σὲ καταστροφές.

Ἀπ' ἔλα τὰ διηγήματα ἀπεναντίας βγαίνει πῶς πρέπει νὰ λέμε καλύτερα τὴν ἀλήθεια, γιατί λέγοντας ψέματα μποροῦμε νὰ κακοπάθουμε.

Κι ἔτσι στὸ Ἀναγνωστικὸ τῆς Α' τάξης (σ. 5), ἔταν ὁ Ἀνδρέας λέγει τὴν ἀλήθεια, πῶς ἔκανε μιὰ ζημιὰ, ἡ μητέρα ἀμέσως τοῦ δίνει τὸ μᾶθημα: «Κι-λά ἔκαμες, Ἀνδρέα μου, καὶ μοῦ εἶπες τὴν ἀλήθειαν. Ἀκουσε, παιδί μου, τί ἔπαθεν εἰς βοσκός, ὁ ὁποῖος ἔλεγε ψεύματα!» Καὶ ἀκολουθεῖ τὸ διήγημα «Τί παθαίνει εἰς βοσκὸς ψεύστης» (σ. 5), ἡ κλασικὴ δηλ. ἱστορία τοῦ «λύκοι! λύκοι!» ποῦ φου-

νάζει ὁ βοσκὸς χωρὶς νὰ ἔχῃ λύκους, καὶ ποῦ ἔταν ἔρθουν οἱ λύκοι μένει χωρὶς βοήθεια καὶ τὸν τρώῃ ἢ τοῦ τρώῃ τ' ἀρνιά του, γιατί κανέναν δὲν τὸν πιστεύει.

Ὁ Ἀνδρέας θὰ κάνῃ βέβαια τὴ σκέψη πῶς ἂν εἶναι πάντα νὰ βγαίνῃ ἔτσι σὲ τόσο κακὸ μιὰ ψευτιά, περισσότερο συμφέρει νὰ λέγῃ κανεὶς τὴν ἀλήθεια, ἀκόμα καὶ ἂν δὲν τὸν ἐσυγχωροῦσεν ἡ μητέρα, ἀκόμα καὶ ἂν τὸν ἔδερνε. Ὁ Ἀνδρέας, ὅπως καὶ τὸ παιδί ποῦ διαβάζει τὴν ἱστορία τοῦ Ἀνδρέα, ἀρχίζει καὶ κάνῃ ὑπολογισμοῦς, ζυγίζει τὸ ὑπὲρ καὶ τὸ κατὰ, καὶ διαλέγει ἀπὸ τὰ δύο κακὰ τὸ μικρότερο.

Τὴν ὑπερηφάνεια τοῦ παιδιοῦ δὲν τὴν ἀγγίξε τὸ διήγημα· τὴ συνείδησή του οὔτε καν ἕνα ὁμορφο, γενναῖο ἢ τολμηρὸ αἶσθημα δὲν ἔξυπνησε μέσα του· μόνο ὑπολογισμοῦς θὰ σκεφθῇ νὰ κάνῃ ὁ ἀναγνώστης. «Πρέπει νὰ λέγω τὴν ἀλήθεια, γιατί τὸ ψέμα τιμωρεῖται, καὶ ἂν πῶ ψέμα Κύριος οἶδε τί κακὸ μπορεῖ νὰ μοῦ βγῇ στὸ κεφάλι».

Ἔτσι καὶ σταματήσῃ καὶ δὲν πῇ τὴν ψευτιά ποῦ θὰ εἶχε ἔρεξη νὰ πῇ, ἀπὸ δεισιδαιμονία, μετὰ τὴν πρόληψη ποῦ ἔχουν πολλὰ παιδιά πῶς τὸ κακὸ πάντα τιμωρεῖται. Ὁ φόβος αὐτός, ποῦ μπορεῖ βέβαια νὰ βολῇ τοῦ δασκάλου ἢ τοῦ γονέα, γιατί θὰ σταματήσῃ τὸ παιδί σὲ μιὰ κακὴ πράξη, δὲν ἔχει τίποτα ἔμωφο, εἶναι κακὸς γιὰ τὴ μέρψωση τοῦ χαρακτήρα τοῦ παιδιοῦ, εἶναι ἀντιπαιδαγωγικός, γιατί δὲν ἀγγίζει κανένα γενναῖο αἶσθημα· ἀπεναντίας εἶναι αἶσθημα μικρὸ, δειλὸ καὶ πρόστυχο.

Σ' ἕνα ἄλλο διηγηματάκι τῆς Β' τάξης (σ. 43), ποῦ μποροῦσε ἄλλωθις γραμμένο καὶ σὲ ἀπλή γλώσσα νὰ εἶναι νόστιμο, παρουσιάζεται ἡ ἀνάγκη νὰ λέμε τὴν ἀλήθεια μετ' ἀκόμα χειρότερα καὶ πρόστυχότερο τρόπο. «Ὁ βασιλεὺς τότε τὸν ἐκάλεσε (τὸ βοριά) καὶ τὸν ἠρώτησεν ἂν ἦσαν ἀληθῆ ἕσα ἔλεγον ἐναντίον του οἱ ἄνθρωποι. Ὁ Βορρᾶς δὲν ἠδύνατο νὰ ψευσθῇ, διότι: τὸ πρᾶγμα ἦτο πολὺ φανερόν». Μετ' ἄλλα λόγια, ἂν τὸ πρᾶγμα δὲν ἦταν «πολὺ φανερόν» ὁ Βορρᾶς «ἠδύνατο νὰ ψευσθῇ». Εἶναι καημὸς νὰ συλλογίζεται κανεὶς πῶς μετέτρεψε ἡ θικὴ ἀνατρέφονται τὰ ἐλληνοῦ ποῦ λα. Γιαυτὸ ἔταν φθάνουν στὰ 13-14 χρόνια, εἶναι τόσο πιὸ ἀμόρφωτα ἀπὸ τὰ ξένα παιδιά τῆς ἱδιαίας ἡλικίας. Τὸ ἀναγνωστικὸ μας δὲν ἔξυπνᾷ, δὲν ἐκκαθαρίζει τὸ ἀνώτερον αἶσθημα τοῦ παιδιοῦ· ἀπεναντίας ἔξυπνᾷ τὰ μικρὰ καὶ πρόστυχα ἐνστικτα, καὶ καλλιεργεῖ προπάντων τὴν ὑπο-

κρίσιμὰ καὶ τὴν πονηρίαν. Ἀπόδειξη τὸ ἀκόλουθο παράδειγμα :

Στὴ Β' τάξη (σ. 100), βρισκομε ἓνα διήγημα « Πῶς τιμωρεῖται ὁ ψεύστης Ἀντώνιος ὑπὸ τοῦ πατρὸς του ». Ὁ Ἀντώνης εἶπε πὼς στὰς Ἀθήνας εἶδε ἓνα πορτοκάλι μεγάλο σὰν καρπούζι, καὶ ὁ πατέρας του τοῦ λέγει : « Ἀπίστευτον μοὶ φαίνεται, ἀλλὰ ποῖος ἤξεύρει πάλιν ; Ἐμυστος τόπος ἔχει καὶ τὰ παραδόξά του. Ἴδου εἰς τὸν δρόμον ποὺ πηγαίνομεν θ' ἀπαντήσωμεν μίαν γέφυραν· ὅταν διέλθῃ εἰς ὁ ὁποῖος εἶπε ψεῦδος, πίπτει καὶ θραύει τὸν πόδα του ». Ὁ Ἀντώνης ἀνησυχεὶ καὶ γυρεύει νὰ μικρέψῃ τὸ πορτοκάλι, ποὺ ἀπὸ καρπούζι γίνεται πεπόνι, ἔπειτα φράπα. « Ὁ πατὴρ τοῦ Ἀντωνίου δὲν ἀπαντᾷ. Προχωροῦσιν· ὁ Ἀντώνιος εἶναι ἰδρωμένος· ἡ καρδιά του κτυπᾷ, συλλογίζεται ὅτι τὸ πράγμα εἶνε σοβαρὸν καὶ ὅτι δύναται νὰ θραύσῃ τὸν πόδα του. Μετ' ὀλίγον φθάνουσιν εἰς τὴν φοβερὰν γέφυραν· τότε ὁ Ἀντώνιος, πρὶν πατήσῃ ἐπ' αὐτῆς, φωνάζει : Ἐπίστευσεσθε ὅτι εἶδον τόσον μεγάλο πορτοκάλιον ; Νῦν σοὶ εἶπω τὴν ἀλήθειαν ; Τὸ πορτοκάλιον, τὸ ὁποῖον εἶδον, ἦτο ὅπως ὅλα τὰ πορτοκάλια ! »

Τὸ διήγημα αὐτὸ βρῖσκεται, μὴν τὸ ξεχνῶμε, σὲ ἀναγνωσματάριο διδακτικὸ, ἐγκεκριμένο ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτου, γιὰ νὰ μορφώσῃ τὸ ἐλληνόπουλο καὶ νὰ τὸ κἀνὴν χρήσιμος πολίτης. Τὸ μόνον μάθημα ἕμως ποὺ μπορεῖ νὰ βγάλῃ τὸ παιδί ἀπὸ τὸ πολὺ κακογραμμένο αὐτὸ διήγημα εἶναι ἓνα μάθημα πονηρίας. Ἄν δὲν ἦταν τόσο κοινὸς ὁ Ἀντώνης, ἂν δὲν ἦταν τόσο σιχαμερὰ φοβιτσιάρης, θὰ καταλάβαινε τὴν πονηρίαν τοῦ εὐγενικοῦ πατέρα του, ποὺ γιὰ νὰ τὸν κἀνὴν νὰ ἐμολογήσῃ τὴν ψευτιά του καταφεύγει ὁ ἴδιος σὲ ἄλλη ψευτιά, καὶ ἔχει μόνον θὰ πιάνονταν ὁ πατέρας, ἀλλὰ καὶ θὰ ἐπικυρώνονταν ἡ ψευτιά τοῦ Ἀντωνίου, ἀπὸ θὰ περνοῦσε τὸ γεφύρι χωρὶς νὰ σπάσῃ τὸ πόδι του, καὶ θ' ἀπόδειχνε ἔτσι πὼς τὸ πορτοκάλι ἦταν μεγάλο σὰν καρπούζι. Ὁρατο ἡθικὸν μάθημα !

Η. Σ ΔΕΛΤΑ

ΣΤΟ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ—ΚΟΥΚΛΑΡΑ (Ὁδὸς Ἐσταδίου 42)

Βρῖσκονται ὅλα τὰ φιλολογικὰ, νομικὰ, ἰατρικὰ, καθὼς καὶ ὅλα τὰ βιβλία τὰ γραμμένα σὴ δημοτικῇ.

ΨΥΧΑΡΗ Ἀγνή—Ὀνειρο τοῦ Γιαννίρη—Στὸν ἴσκιο τοῦ Πλατάνου (δρ. 1,50 τὸ ἓνα),

ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΥ. Ἀρχισυντάχτης—Ἀπόγονοι (δρ. 1 τὸ ἓνα),

ΣΠ ΜΕΛΑ. Τὸ χαλασμένο σπίτι (δρ. 1).

ΤΗΣ ΖΩΗΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΟΝΕΙΡΟΥ(*)

Στὸ δάσος

Κλεισμένοι ἔτσι στῶν πεύκων τους τὰ πράσινα κλω-
|νάρια
Πουλᾶκια ποὺ ὄνειρεύονται θωρῶ τὰ κουκουναρία,
Καὶ οἱ πεταλοῦδες σιωπηλὲς λέω νᾶναι τὰ ὄνειράτους
Μὲ τὴν ἐφήμερη ὁμορφίαν καὶ τὴν τρελλὴ χαρὰ τους.

Φαράκι

Μοιάζεις, ψαράκι, τῆς καρδιάς στοὺς διάφανους
|γιαλούς σου
Καρδιάς ποὺ ἡ ὀλόφεγγη ψυχὴ ποτὲ ἀπ' τὸ φῶς δὲν
|κράβει·
Μάταια καὶ ἐκείνη, ὅπως ἐσὶ βυθίζεις στοὺς βυθοὺς
|σου :
Ψαρᾶς καὶ ὁ Πόθος στρίφωσε τὰ δίχτυα μὲ μολύβι.

Ἀρετὴ

Καὶ τὸ καλύβι ὠμόρφηνες μὲ σέβας καὶ μὲ χάρι,
Κι ὅπου διαβεῖς τὸν ἥσκιο σου δὲ σβῖνει οὐδὲ σκο-
|τάδι·
Τοῦ Κόσμου ἐσένανε ἡ Χαρὰ καὶ ἡ Θλίψη ἐσένα ἐχάρη,
Καὶ ἡ Ζηλοφτόνεια ἡμέρεψε στοῦ πόνου σου τὸ χάδι.

Βασίλισσα

Συννέμισε, μὴ ἀπόμεινε γαλάζιο ἓνα κομμάτι
Σὰν ἀπὸ θόλο ὑπέρφηλο στοῦ Κόσμου τὸ παλάτι,
Ποὺ ἓνας φεγγίτης γαλανὸς τὸ φῶς τῆς Πλάσης ἰ-
|χνει
Καὶ νὰ διαβεῖς Βασίλισσα δρόμους κρηφούς τῆς δει-
|χνει.

Ἡ χήρα τοῦ ἀγύριστου

Ὁ Γυρισμὸς μὲ τὴ Χαρὰ μάταια χτυπάει τὴ θύρα :
— Χρόνια ἔχω ποὺ ἐμαντάλωσα πνιγμένου ναύτη ἡ
|χίρα...
— Μηνύματα σοῦ φέρνουμε, κι εἶναι ὁ Καλὸς σου
|ἀπόξω...
— Ἄχ, τὴ χηριά μου ἡ ἀδύναμη πᾶν δὲν μπορῶ νὰ
|διώξω !

(*) Κοίταξε ἀριθ. 523 καὶ 521.

Ἀντιθέγγισμα

Νάντη ἢ Γαλήνη ἢ αὐγερινή, στὰ ρόδινα ντυμένη,
Μαγεύει τὸ χιονόπτερο καϊκάκι πού διαβαίνει,
Καί, ἰδές το, μὲ τὸ Νάντη του μαρμαρωμένο στέκει,
Σὰ γλᾶρος πὸν ζυγίζεται στὰ αἰθέρια του παρέκει.

Κηδεία

Στὸ ξόδι του, νά, ὀρθὸς ὁ Ναύτης πλέει·
Νεκροπομποὶ τὰ κύματα ἀκλουθᾶνε·
Ἄναμαλλιάρης ὁ Ἄνεμος τὸν κλαίει,
Καὶ οἱ Στεναγμοὶ τῆς ξενητεῖας βοηθᾶνε...

Ἄρνηση

Τὴ λήκυθο ροδόσταμο μιά ἐλπίδα ἀπ'τὶς πολλές μου
Στῆς ἀνθισμένης τῆς ζωῆς τὸ ρυάκι ἀπογοιμίζει·
— Δόσε καὶ ἐμένυνε νὰ πιῶ μιά στάλα, ὅσο διακρούζει
Τοῦ βρέφους γελαστὴ ἢ ματιά... Καὶ μοῦ εἶπε : —
[Ἐγὼ ; ποτές μου.

Στὸν καιρὸ

Βασίλισσα ἦρθε ἡ Νιότημου καὶ οἱ Ἐλπίδες ἀκλουθᾶνε
Καὶ τὴν καρδιά μου θρόνο της χρυσὸ ἔστησε τεχνίτης·
Μὰ ἐσύ, ὦ Καιρέ, πάντα ἄσπλαχνε, παντοτινάσου πλάνε,
Τί θές στοῦ Ὀνειροῦ τὸ Ὀνειρο, τί ἀποζητᾶς μαζί της;

Ἀποδυνάμεια

Στὴ Λύση τοῦ καλοκαιριοῦ σου,
Στοῦ χινοπόρου τὴν ἀρχή,
Δύναμη δόσε τοῦ φτεροῦ σου
Τὰξιδεμένη μου Ψυχή.

Ψηλά ἀπ' τὸν Παρνασσό σου πέτα,
Φτεροζυγίσου, καὶ μακρὰ
Πέρα ἀπὸ τὰ πέλαγα μελέτα·
Ποῦ θάρμενίσσεις μὲ βοριά...·

Φέρετρο

Σπίτι μου, ὡς τώρα πού ὁ Χιονιάς
Δὲ σ' ἔχει ραγισμένο,
Στὸ ἀπάνεμο τῆς γειτονιάς
Λιμάνι εἶσαι ἀραγμένο.

Μὰ ἐγὼ στὸ πλάγι σου ἀκουμπῶ
Θωρώντας τὸ βαρκάκι,
Ποῦ, ἀβέλητά μου, θὲ νὰ μπῶ
Λίγως κομπὶ καὶ δοῦακι !...

Στὸν Ἥλιο

Καίως τον, πού ἐβασίλευε γιὰ νὰ ξαναγυρίσει,
Ἀροσιές νὰ πιεῖ τὰ δάκρυαμας καὶ τὶς καρδιέςνάνθισει.

Ἔρμα γερατειᾶ

Πρὸς στοῦ σπιτιοῦ του τὴν αὐλή— λιμάνι στερεμένο
Σύρει ὁ ἀσπρομάλλης ὁ ψαρᾶς καϊκάκι σκεβρωμένο,
Καὶ λέει πικροστεναζοντας· Μονάχοι ἐμεῖς πιά τώρα,
Τοῦ Χάρου ἐδῶ ἄς προσμένουμε τὴν ἕσπερη τὴμπόρα.
(Ἀκολουθεῖ) ΓΙΑΝΝΗΣ ΠΕΡΓΙΑΛΙΤΗΣ

Ἡ ΚΟΙΝῆ ΓΝΩΜῆΓΙΑ ΤΟ ΦΙΛΗΝΤᾶ κτλ.Φίλε «Νουμά»,

Κι ἄλλοτε, θαρρῶ, σὲ περασμένα χρόνια, κάτι
ἔγραψες γιὰ τὸ Φιλήντα πὸν δημοσίεψε στὰ «Πα-
ναθήναια» ἄρθρο του στὴν καθαρῆουσα. Σήμερα τὸ
κακὸ παράγινε γιατί συχνὰ διαβάζω στὴν «Ἀκρό-
πολη» χρονογραφήματα στὴ μιξοκαθαρεύουσα μὲ τὴν
ὕπογραφή «Μ. ΦΙΛΗΝΤΑΣ». Ὁ δικός μας ὁ Φι-
λήντας εἶναι ; Κι ἂν εἶναι αὐτός, πὼς δὲν ὑπογρά-
φει τὰ χρονογραφήματα μὲ ψευτόνομα, μὰ ἔτσι
φαρδιά πλατιά μὲ τὴν ὑπογραφή του ; Δὲν κατα-
λαβαίνει τὸ κακὸ πὸν κάνει στὴν ἀγῶνα μας ;

Λικός σου
Α. Ν.

ΣΗΜ. τοῦ «ΝΟΥΜΑΣ». Ὁ Φιλήντας εἶναι, ὁ ἴδιος, ὁ
μοναδικὸς γραμματικὸς τῆς Δημοτικῆς, ὁ κήρυκας ὁ φα-
νατικώτερος τοῦ Δημοτικισμοῦ, καὶ καλὰ κάνει πὸν γράφει
χρονογραφήματα στὴν καθαρῆουσα, καὶ ἀκόμα καλύτερα
ποῦ τὰ ὑπογράφει κιδῶς φαρδιά πλατιά. Ἐτσι μᾶς δίνει
καὶ τὴ ματσουκιά πὸν μᾶς χρειάζεται. Γιατί τόσοι μας
ἐδῶ, καὶ ἀνάμεσό μας τόσοι παραλήδες, δὲν κατορθώσαμε
νὰ δόσουμε στὸν ἄθροπο αὐτὸ μιά δουλιὰ, νὰν τονὲ συν-
τρέξουμε ποῦρθε διωγμένος ἀπὸ τὴν Τουρκιά, νὰ τοῦ ἐ-
ξασφαλίσουμε ἓνα κομάτι ψωμί, μὰ τὸν ἀφίσαμε, ξένο κ'
ἔρημο, στὴν τύχη του, νὰ λιμάζει τὸ ψωμί. Ντροπὴ μας,
καὶ ὄχι ντροπὴ τοῦ Φιλήντα, πὸν γράφει στὴν καθαρῆου-
σα. Ἐμεῖς τὴ γράφουμε, ὄχι αὐτός.

Ὁ Φιλήντας, βλέπετε, εἶναι ντόπιος ἄθροπος, καὶ ὄχι
ἐπιτήδειος. Καὶ γι' αὐτὸ δὲ βρῆκε προστασία. Οἱ ἐπιτή-
δαιοι βρῆκανε καὶ βρίσκουνε. Ὁ φίλος Ἄριστος Κομπάνης
μᾶς ἔλεγε πὼς τὸ «ζεύγος Κοζαντζάκη» ἔχει ὑποβάλει μιά
ἢ μιὰμιση ντουζίνα διδαχτικὰ βιβλία στὸ διαγωνισμὸ καὶ
τάχει καταφέρει μὲ τὴν ἐπιτροπή, ὅπτε νὰ βραβευτοῦνε
ὅλα καὶ νὰ τσεπώσει καμιά πενηνταριά χιλιαδοῦλες. Κάτι
ἄλλοι ἐπιτήδαιοι πάλι διαδίδουνε, ἴσως γιὰ νὰ δικαιολογῶ-
νε τὸ δικὸ τους τὸ παρδαλὸ τὸ φέροισμο, πὼς καὶ ὁ Παλα-
μάς, ναί, ὁ μεγάλος μας ὁ Παλαμάς, γράφει στὸ «Ἐμπρός»
φιλολογικὰ χρονογραφήματα στὴν καθαρῆουσα καὶ τὰ ὑ-
πογράφει μὲ τὸ ψηφί «Π.». Σὰ νὰ λείπει, βλέπετε, τὸ
κουράγιο ἀπὸ τὸν Παλαμά νὰ διαλαλεῖ τὶς πράξεις του! Κα-
λὰ θὰ κάνουν οἱ διάφοροι ἐπιτήδαιοι νάφισουν ἡσυχὸ τὸ
Φιλήντα νὰ βγάξει τὸ ψωμί του καὶ τὸν Παλαμά στὸ χευ-
σολεφανένιο του θρόνο πὸν τὸν ἔβρωσε μόνος του, μὲ τὸ
ἔργο καὶ μὲ τὸ χαρακτήρα του.

Ο, ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ

Ἀρλοῦμπες. Νὰ μᾶς συμπαθᾶει ὁ φίλος καὶ βουλευτῆς Πολύβιος Λαγοπάτης πῶς μὲ τὴ λέξη αὐτὴ κλείσαμε τὰ δύο τοῦ ἄρθρου πού δημοσίευσεν «Ἐπὶ τῆς δίκης τοῦ Ναυπλίου» στὴν «Ἔστια» τῆς Τρίτης καὶ Τετάρτης. Ὁ κ. Λαγοπάτης εἶναι τίμιος ἄνθρωπος. Σὰν τέτιονε λοιπὸν τὸν παρακαλοῦμε νὰ μᾶς πει ποιά βιβλία τοῦ Ψυχάρη διάβασε γιὰ νὰ φτάσει στὸ ἀνόητο, μὲ τὸ συμπάθειο, καὶ ἐξωφρενικὸ συμπέρασμα τοῦ ἄρθρου τοῦ τῆς Τετάρτης. Μὲ φουσκωμένα λόγια καὶ μὲ κούφιας ρητορείας δὲ λύνονται τέτια ζητήματα, πού πρῶτ' ἅπ' ὅλα χρειάζονται μελέτη καὶ μελέτη καὶ μελέτη.

— Μὲ μοναδικὴ ἐπιτυχία τὴν περασμένη Τρίτη τὰπομῆμέρο ἔγινε ἡ συναυλία τοῦ Ὁδείου Λότινερ. Ὁ διαλεχτὸς κόσμος πού καταπλημμύρισε τὸ σεμνὸ αὐτὸ μουσικὸ ἴδρυμα, ἔφυγε καταμαγεμένος, καθὼς πάντα, γιὰτι ἀπλόλαυσε ἀληθινὴ μουσικὴ, κι ὄχι μουσικὴ τῆς ρεκλάμας πού τοῦ σερβίρει κάθε τόσο, συντροφωμένη μὲ τὴν ἀπαρά, τηρη τυμπανοκρουσία τοῦ τύπου, τὸ Ὁδεῖο τοῦ κ. Νάξου.

— Περωνώντας ἀπὸ τὴν Ἀθήνα ὁ κ. Ἀλέξ. Πάλλης, βίφτισε τὸ περασμένο Σάββατο τὸ κοριτσάκι τοῦ Μανόλη Καλομοίρη καὶ τοῦδωσε τὰ ὀνόματα Κυρινιώ, Μαρία καὶ Τρισεύγενη. Στὰ βαφτίσια, πού γενήκανε σὲ στενὸ κύκλο, εἰντουσαν καλεσμένοι μόνο μερικοὶ φανατικοὶ πρωτοεργάτες τῆς γλωσσικῆς ἰδέας, οἱ κ. κ. Γρ. Ξενόπουλος, Κίμ. Μιχαηλίδης κλπ.

— Ἕνας ἐπιστήμονας μὲ ἀληθινὴ ἀξία, ἕνας τέλεια μορφωμένος λόγιος, γλωσσολογός, ἐργατικὸς, νεοιδεάτης, ἀνοιχτόωρος, ἕνας πού ἔδρασε ἐθνικὰ στὴν Πόλη — καὶ ἡ δράση του τὸν ἔφερε ἐξόριστο στὴν Ἀθήνα, — ὁ δικηγόρος Ἀλέκος Πανταζῆς διορίστηκε διευθυντῆς τῶν γραφείων τοῦ Δημοτικοῦ συμβουλίου. Ἕνας τόσο ἐπιτυχημένος διορισμὸς τιμᾶει ἀληθινὰ κείνους πού τὸν κάμανε.

— La Tribune (Correspondance Politique) εἶναι ὁ τίτλος τοῦ φύλλου πού ἴδρυσεν στὴν Πόλη πρὶν τρία χρόνια ὁ ἄλλοτε ἀντιπρόσωπος τῆς Μακεδονίας στὴν Ὀθωμανικὴ Βουλὴ καὶ γνωστός σ' ὅλα τὰ μεγάλα πολιτικὰ κέντρα τῆς Εὐρώπης, ὑπερασπιστῆς τῶν ἐθνικῶν μας δικαίων κ. Χα. ρίσιος Βαμβακᾶς. Τὸ φύλλο αὐτὸ βγαίνει τώρα δύο φορές τῆ βδομάδα, Γαλλικὰ πάντα, στὴ Σουλόνικη μὲ πρόγραμμα καθαρὰ πολιτικὸ καὶ μὲ σκοπὸ νὰ ξετᾶζει συστηματικὰ ὅλα τὰ πολιτικὰ καὶ διπλωματικὰ ζητήματα πού ἔχουνε σχέση μὲ τὸν Ἑλληνισμὸ καὶ μὲ τὴν τύχη τῶν Ἑλλήνων πού ζοῦν ἀκόμα κάτω ἀπὸ ξένο ζυγὸ. Εἶδαμε γιὰ τὴν ὥρα τρεῖς ἀριθμοὺς τοῦ φύλλου, καὶ συμπεράναμε ἀπὸ τὴν ἀρθρογραφία τους πῶς ἡ δουλειὰ αὐτῆ τοῦ κ. Βαμβακᾶ εἶναι ἀπαραίτητη γιὰ τὸν ἐθνικὸ μας ἀγῶνα καὶ ἀξία νὰ ὑποστηριχθεῖ.

— Ἀπ' ἀφορμὴ τοῦ Ἑβραϊκοῦ Πάσχα πού διαβάξαται στὶς Συναγωγὰς τὸ Ἄσμα Ἀσμάτων τῆς Π. Α., ὁ γνωστός Ἑβραϊστῆς καὶ διευθυντῆς τοῦ περιοδικοῦ «Ἰσραηλιτικὴ Ἐπιθεώρηση» Μ. Χαίμης εἶχε τὴν πρωτότυπη ἐμπνευση νὰ ξανατυπώσῃ, γιὰ τοὺς Ἑλληνες Ἑβραίους, στὸ τελευταῖο φυλλάδιό του τὴ μετάφραση τοῦ Ἀ. Ἀ. τοῦ κ. Φριλλίγγου πού εἶχε πρωτοτυπώσῃ ὁ «Νουμάς».

— Ξανατυπώνουμε δῶ τὸ *Μεσολογγίτικο* τοῦ Μαλακάση, πού τυπώθηκε στὸν 523 ἀριθμὸ, μὲ τὴν ἐπίτιδα πιά πῶς ὁ κ. Σταματόπουλος, ὁ δαιμόνιος στοιχειοθέτης τοῦ «Νουμά», τούτη τὴ φορὰ θὰν τὸ τυπώσῃ δίχως λάθια.

I

Ἡ κόρη ἐνὸς θαλασσινοῦ κ' ἐνὸς λιμινιώτη ἢ ἀδερφή,
Κ' ἢ μοσκοθυγατέρα
Τραγουδιαιμένης μὲ καυμούς μάννας, πού στάθηκε κορφὴ
Στὴ νύχτα καὶ στὴ μέρα,
Τι μὲ τ' ἀστροὶ παράβγαινε καὶ θάμπωνε τὸν ἥλιο,
Τῆς Κυρ' Ἀντιῶς ἢ Μπίλιω,
Πρῶτῃ μου ἀγάπῃ, ἄστρο κι αὐτὴ, μού μῆνησε ὡς ξανάδα ἐδώ
Πρὶ φύγω πῶς πίσω
Γιὰ τὴν ἐρμιά τὴν ξενητιά, νὰ πάω μιὰ μέρι νὰν τὴ δῶ,
Νὰ δεῖ ἂ θὰ τὴ γνωρίσω. . .

II

Χαρά, καὶ δὲν ξανάσανε στὸν κύκλο κόσμου τὸν ἐπά,
Λιξὰ καὶ κλειδοκράτα,
Ποῦ μῆτε καὶ τὸ σπύι της εἶδε ἀπὸ ξόδι ἄλλον πατᾶ,
Κ' ἴδια της ἄλλη στρατα,
Πάρα τὸ δρόμο τὸ στρωτὸ πού πάει στὸ κοιμητήρι,
Γιὰ μάννα καὶ γιὰ κύρη,
Τὸν ἄστροτον ἀνήφορο τῆς ἔγνοιας καὶ τῆς σιλλογῆς,
Τῆς θύμησης πού τρώει
Πρώτερο κι ἅπ' τὰ στροπὰ σκουλήμια τῆς χλιμῆτης γῆς,
Κι ἀπὸ τὸ μοιρολόι. . .

III

Χηράμενη ἅπ' τὸν ἔρωτι κι ἅπ' τὴν παλιὰ καυλιλιά,
Στὸ πιτρικὸ ρημάδι,
Στὰ μαῦρα καὶ στὰ σκότεινα, σὰν τὴν κραινωμένη ἐλιά,
Τὴν ἠῆρα τὸ ἄλλο βράδυ,
Κι ἅπ' τὸ φεγγάρι πρόσωπο — σὶ τοῦ πῶς νὰν τὸ βάλω ; —
Κᾶνα παρόμοισιαι ἄλλο,
Ἐὸν ἅπ' τὰ μάτια τὰ γλαρά, τὰμνηθολάτα της τὰ δυὸ,
— Ποῦ νὰ μπροῦσα νᾶσκυβα δροσιὰ τὴν πίκρα τους νὰ πῶ !
Στὰ δάκρυα βοητημένα,
Γιὰ κείνη καὶ γιὰ μένα. . .

— Σὲ πέντε ἄρθρα στὴν «Πατρίδα» ὁ φίλος Μ. Α. Ροδάς μὲ τὸ ψευτόνομα «Ἀπόμαχος» ἔδωσε τὴν πιστὴ εἰκόνα καὶ κατάσταση τοῦ θεάτρου μας, παροῦσισε τὴν πληγὴν του καὶ τὸ ἀσκέρι πού μαζεύτηκε τὰ τελευταῖα χρόνια στὴ σκηνή. Τὸ θέατρο κατάντησε μπακάλικο, χτήμα τοῦ πρώτου τενορίνου καὶ τῆς ναυαγιωμένης γυναίκας. Τὰ ἄρθρα αὐτὰ διαβίστηκαν μὲ μεγάλο ἐνθουσιασμὸ καὶ ὅσοι πειράχτηκαν δὲν μπόρεσαν νὰρνηθοῦν τὴ λογικὴ τους.

— Στὸ «Μανιφέστο» τοῦ Ν. Λαταβιώτη πού δημοσιεύτηκε στὸ περοσιμένο φύλλο, ἀπαντᾶει ὁ Πάνος Ταγκόπουλος μὲ ἄρθρο «Ἰδεολογίαι καὶ νιτερεσολογίαι», πού θὰν τὸ δημοσιέψουμε στὸ ἐρχόμενο φύλλο, μαζί μὲ γράμματα τῶν κ. κ. Κλέωνα Παράσχου, Νίκου Ι. Θεοδωρόπουλου καὶ Ν. Σταθόπουλου γιὰ τὸ ἴδιο ζήτημα.

— Ἡ συνέχεια τοῦ «Ἰδεοπλάστη» τῆς κ. Εἰρήνης Δημητρακοπούλου ἔμεινε γιὰ τὸ ἐρχόμενο φύλλο.

ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ

κ. Στ. Αμ. Μαγνησιά. Ἡ «Σακούνταλα», τὸ ἔξοχο ἰντιάνικο δῶμα, μεταφρασμένο ἀπὸ τὰ Σανσκριτικὰ, ἀπὸ τὸν κ. Κ. Θεοτόκη, πουλιέται δρ. 2 στὸ βιβλιοπωλεῖο Βασιλείου καὶ Κουκλάρα (Σταδίου 42). — κ. Φοῖβο Ἀποσπερίτη. Στείλε μας κανένα ἄλλο, καλύτερο.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

ΔΕΛΤΙΟ ΤΟΥ «ΕΚΠ. ΟΜΪΛΟΥ». Τόμος 3.
Ἀριθ. 1—4. 1913. Τιμή δρ. 5. Βγήκε σ' ένα μεγάλο τόμο ἀπὸ 343 σελίδες. Πρῶτα πρῶτα τυπώνεται ἡ μελέτη τοῦ Δελμούζου «Τρία χρόνια δάσκαλος» πού θάπρεπε νὰ τὴν ἔχουνε διαβάσει οἱ ἐφέτες τοῦ Ἀναπλιῶ γιὰ νὰ ξέρανε ποιόνε δικάζανε γι' ἄθεο καὶ μαλλιαρό. Τὸ «Τρία χρόνια δάσκαλος» δείχνει θεοφάνερα καὶ σὲ στραβὸ ἀκόμα τί μεγάλο κακὸ πάσκιζε νὰ κάνει στὸ Ἔθνος καὶ πόσο ἀντεθνικὰ δουλέψανε ὁ στενοκέφαλος δεσπότης τοῦ Βόλου καὶ ὁ χρεωκοπημένος λόγιος καὶ δικαστής Ἀμπελάς γιὰ νὰ κλείσουν τὸ πρῶτο καὶ τὸ μόνο ἄθροισμὸν σκολεῖο πὺρ εὐτύχησε νὰποχτήσῃ ἡ πατρίδα μας. Ἄλλα περιεχόμενα τοῦ Δελτίου : Μ. Τριανταφυλλίδη «Ἡ ὀρθογραφία μου». Μ. Καλομοίρη «Ἡ μουσικὴ στὸ σκολεῖο». Μέλπως Λαγοθέτη «Ἡ μουσικὴ στὰ σχολεῖα». Γ. Καζαντζάκη «Τ. διαβάξουν τὰ παιδιὰ μας». Π.Σ. Δέλτα «Τὰ ἀναγνωστικά μας». Α. Δ. «Εἰκόνες ἀπὸ τὰ σχολεῖα μας». Μ. Τριανταφυλλίδη «Διδαχτικὰ τοῦ Βηλαρά ἀνέκδοτα». Γ. Γιζυνησοῦ «Διατὶ ἡ Μηλιὰ δὲν ἔγινε Μηλέα». Ἐπιθεώρηση : Ἐκπαιδευτικὰ— Λογοτεχνικὰ—Γλωσσικὰ—Μουσικὰ—Διάφορα—Γλωσσικὲς πενιές κτλ. κτλ.

ΤΥΜΦΡΗΣΤΟΥ : ΑΡΡΩΣΤΕΣ ΨΥΧΕΣ — Ἄθῃναι 1914. Δοχ. 1.20.— Ὁ κ. Τ... ὁ ποιητὴς (!) τοῦ Ὑμνου στὸ Θουλλικὸ Ἀκρότα ! καὶ τῆς «Ἐσπερινῆς», φερμένος ἀπὸ τὴν Πόλη— τὸν τόπο τοῦ μυστηρίου καὶ τοῦ εἰδυλλίου—ἐβγαλε στὸ φῶς—κάλλιο νὰ τᾶφηνε στὸ σκοτάδι - ἔνα ὑπερρωμαντικὸ βιβλίον μὲ τὸν τίλον «Ἡ Ἀρρωστές Ψυχές» καὶ ἔνα δράμα τοῦ «Χειραφετημένη κακούργα»... Τί «πταίει, ὁ νέος ; Ἐὰν ἡ φύση τὸν ἔπλασε ρωμαντικόν». Τί πταίει ἐὰν στὴν «ψυχικὴ εἰκόνα τοῦ Βέρθερου—ὠϊμέ!—ἀναγνώρισε τὴν ψυχικὴ εἰκόνα τοῦ ἴδιου ἑαυτοῦ του. Τί φταίει ὅταν «ἀνεβαίνοντας στὴν Ἀκρόπολη χάριν ρωμαντικοῦ περιπάτου», σοῦ θυμίζει ἄθελα τὸ Μιμῆκο καὶ τὴ Μαίρη πού σκοτώθηκε :

«Στῆς Ἀκρόπολης τὰ μέρη»;

Φταίει καθόλου ὁ κ. Τ. ἀφοῦ τώρα «πὺρ ἄρχισαν νὰσπρῶξουν τρίχα τρίχα τὰ μαλλιά του» ἀγάπησε! Θέλετε νὰ μὴν ἀγαπήσῃ ; κ' ἐνῶ ἀγάπησε δὲν ἔπρεπε νὰ γράφει ἐκεῖνες τὶς ρωμαντικὲς λυρικώτατες ἐπιστολές ; κ' ἐνῶ τὶς ἔγραψε δὲν ἔπρεπε νὰ τὶς δημοσιεύσῃ ; ! Κ' ἐνῶ τὶς δημοσίευσε δὲν ἔπρεπε νὰ

κομματιάσει καὶ τὴν ἀπορία τοῦ Σαίκσπηρ μὲ τὸ δράμα τοῦ ἢ «Χειραφετημένη Κακούργα» ; Καλέ ! τί λέτε ; «Νὰ ζεῖ κανεὶς ἢ νὰ μὴ ζεῖ ; ἰδοὺ ἡ ἀπορία τὴν ὁποίαν δὲν μπόρεσε νὰ λύσει Σαίκσπηρ ! χὰ ! χὰ ! χὰ !» καὶ ἀρπάζοντας μιὰ κουμπούρα διμύτση τινάζει τὰ μυαλά του στὸν ἀέρα ὁ Φαίδων, ἀκολουθώντας τὴν Βιόλα πού τὴν δηλητηρίασε ἡ Λέλα καὶ λύεται ἡ ἀπορία τοῦ Σαίκσπηρ καί... τελιώνει τὸ δράμα..

Π. Τ.

ΛΟΓΑΚΙΑ. Ὁ συνεργάτης μας Ρήγας Γκόλφης ἔστειλε στὸν ποιητὴ τους τὸ ἀκόλουθο γράμμα :

Ἄξιότιμε κ. Μιχ. Γ. Γεωργίου,

«Σὰς εὐχαριστῶ γιὰ τὸ βιβλίον σας πού μοῦ χαρίσατε. Ἡ «Λογάκια» ἔχουνε ποιήση, καρδιά, φαντασία καὶ κάποιαν αἴρα πού ἀνασταίνει τὴν ψυχὴ Τιμᾶτε τὴ λύρα καὶ σὰς τιμᾶ. Ἐχετε καὶ τὴν ἀγάπη τῆς δημοτικῆς μας, στεφάνι ἀμάραντο γιὰ τὴ νέα σας τέχνη.

Ἐύχομαι πλούσιους καρπὸν ; καὶ λαμπρὲς νίκης στὸν ἀγῶνα τῆς ποιητικῆς ιδέας.

Ἐγὶά σας
 ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΛΦΗΣ»

Η ΜΑΧΗ ΤΗΣ ΤΖΟΥΜΑΓΙΑΣ μονογραφία Φ. Φωτοπούλου *Πολεμικὴ Βιβλιοθήκη Γ. Φέξη.*

Ο ΕΛΛΗΝΟΒΟΥΛΓΑΡΙΚΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ Γ. Τσοκπούλου. *Πολεμικὴ Βιβλιοθήκη Γ. Φέξη.* Ἡ ἀλήθεια εἶναι πὺρ ὁ κ. Τσοκπούλου, ἂν καὶ δὲν πῆγε στὸν πόλεμο, ἔγραψε πολεμικὸ βιβλίον πού διαβάζεται εὐχάριστα ἀπὸ τὴν ἀρχὴ ὡς τὸ τέλος. Ἐνας καλὸς συγγραφεὺς ἀπ' ὅ,τι δεῖ καὶ ἀπ' ὅ,τι ἀκούσει, ἔχει τί νὰ πάρει καὶ πὺρ νὰν τὸ πάρει.

ΠΑΛΑΜΑ—ΚΑΛΟΜΟΙΡΗ

ΙΑΜΒΟΙ ΚΑΙ ΑΝΑΠΑΙΣΤΟΙ

ΜΕΡΟΣ Β΄.

ΜΑΪΓΙΟΒΟΤΑΝΑ

Διασκευή, τραγούδι καὶ ἰωάνο

Προεῦδιο—Μιὰ νεράϊδα μ' ἐγέννησε—Ἡ γριὰ Ζωή—Στέκει τὸ Βασιλόπουλο—Ἡ Μαύρη Λάμα—Γυροῦ καὶ ὀρμῆ ὁ Μενέλαος—Ἀπὸ ἕνα βασίλειον—Σπέρμα τῆς Χάμικος—Ὁ Διγενῆς Ἀκρίτας.

Σ' ἔνα τόμον δρ. 8. Ὅποιος θέλει, παραγγέλνει τὸ βιβλίον καὶ στὰ γραφεῖα τοῦ «Νουμᾶ» δίχως παραπανιστὸ ἔξοδο γιὰ ταχυδρομικά.

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ «ΜΟΥΣΙΚΗ»
ΠΡΟΜΗΘΕΥΤΗΣ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΥΣ
 13-15 Λεοά Ἀρσακείου 13-15

ΑΘΗΝΑΙ

Δι' ἄσμα καὶ κλειδοκύμβαλον

ΣΠΥΡΟΥ ΣΑΜΑΡΑ

*Από τὴν ὑπερτίττα «ΠΟΛΕΜΟΣ ΕΝ ΠΟΛΕΜΩ»

240—Ὁ Παράξ	Δρ. 1.50
241—Σερνατίνα τοῦ Μπεμπέ	> 1.50
242—Νύχτα τ' Ἀπριλη (Romance Δευκῆς)	> 1.50
243—Πεταλοῦδα (βάλς διὰ μόνον πιάνο)	> 1.
247—Δευκῆ—Πεταλοῦδα (Duetto)	> 1.50
248—Ἐρασμία - Πολυθευκῆς (tango)	> 1.50

N. ΚΟΚΚΙΝΟΥ

195—Μ' ἀρέσει (πόλκα)	> 0.80
59—Γελαστή—Χαρωπή	> 0.70
189—Μονέκριθη	> 0.50
200—Σ' ἀγάπησα μικρούλα μου	> 0.50
209—Ἐχε γαιᾶ	> 0.70
87—Τὸ φτωχό μου λουλούδι	> 0.70

Γ. ΣΑΜΑΡΤΖΗ

192—Ἡπειρος (ἐμβατήριον)	> 1.
--------------------------	------

ΠΡ. ΘΑΪΡΑΚΗΣ

65—Sans façon	> 0.80
---------------	--------

Ἡ ΛΑΪΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

ΕΧΕΙ ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΑΡΧΙΚΟΝ 6,000,000 ΑΡΑΧΜΩΝ

ΚΑΤΑΒΕΒΛΗΜΕΝΟΝ 1,500,000 ΔΡ.

Ἐσσοτήθη ἀπὸ τὴν Ἐθνικὴν Τράπεζαν τῆς Ἑλλάδος καὶ ἀπὸ ἄλλους Κεφαλαιούχους, μέλους τοῦ λαοῦ.

Ἡ Κυβέρνησις ἔχει ἀντιπρόσωπον, ὁ ὁποῖος παρακολουθεῖ τὰς ἐργασίας τῆς Τραπεζῆς καὶ λαμβάνει μέρος εἰς τὰ Συμβούλια τῆς.

»»» ΤΑΜΙΕΥΤΗΡΙΟΝ «««

Ἡ ΛΑΪΚΗ διὰ τὴν ἐξαπλώσῃ εἰς τὸν λαὸν τὸ πνεῦμα τῆς ἀποταμιεύσεως, δέχεται εἰς τὸ Ταμιευτήριόν τῆς καταθέσεις ἀπὸ μίαν δραχμὴν ἕως πέντε χιλιάδας δραχ. καὶ δίδει τόκον 4 1/2 τὰ 0/0. Διὰ τὰς καταθέσεις εἰς χρόνον 3 1/2 τὰ 0/0. Κάθε καταθέτης εἰμπορεῖ νὰ πάρῃ ὅσῳ τὰ χρήματά του, ὅποτε θέλῃ, εἴτε ὅλα, εἴτε μέρος.

Ἡ Λαϊκὴ Τράπεζα δέχεται καὶ καταθέσεις μετ' προθεσμίας.

ΕΘΝΙΚΗ ΑΤΜΟΠΛΟΪΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΤΑΧΙΣΤΗ ΚΑΤ' ΕΥΘΕΙΑΝ ΔΙΑ ΝΕΑΝ ΥΟΡΚΗΝ ΓΡΑΜΜΗ

ΓΕΝΙΚΟΣ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΛΕΩΝΙΔΑΣ Α. ΕΜΠΕΙΡΙΚΟΣ

Τὸ θαλαμηγὸν Ὑπερωκεάνειον (ἀπαρμιλλοῦ πολυτελείας καὶ ἀνέσεως)

“ ΑΘΗΝΑΙ,,

ΑΝΑΧΩΡΙΣΕΙ ΕΚ ΠΕΙΡΑΙΩΣ (ΜΕΣΩ ΚΑΛΑΜΩΝ - ΠΑΤΡΩΝ) ΚΑΤ' ΕΥΘΕΙΑΝ ΔΙΑ ΝΕΑΝ-ΥΟΡΚΗΝ

Τὴν 3 Μαΐου

Δι' ἐπιβάτας, εἰσιτήρια καὶ περαιτέρω πληροφορίας ἀπευθυντέον :

Ἐν Ἀθήναις Τραπεζία Γεν. Διευθύνσεως. Ὅδος Ἀελλοῦ ἀριθ. 1.

Ἐν Πειραιεῖ Γενικὸν Πρακτορεῖον. Ὅδος Πίλωνος 44 (ὄπισθεν Ἀγ. Τριάδος)

ΣΗΜ. Οἱ θέλοντες νὰ ἐξασφαλίσωσι θέσεις ἀνάγκη νὰ δηλώσωσι ταύτας ΕΓΚΑΙΡΩΣ εἰς τὰ Κεντρικὰ Πρακτορεῖα τῆς Ἑταιρίας καὶ τοὺς κατὰ τὸν τύπον ΑΝΕΓΝΩΡΙΣΜΕΝΟΥΣ ἀντιπροσώπους.

**ΥΠΟΣΤΗΡΙΖΟΝΤΕΣ ΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΑΤΜΟΠΛΟΙΑ ΥΠΟΣΤΗΡΙΖΕΤΕ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗΝ ΣΗΜΑΙΑΝ
 ΜΕΓΑΛΥΝΕΤΕ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗΝ ΠΑΤΡΙΔΑ.**